

S'Esclop

Quadern cultural 46

Juliol - Agost 2009 / II època, any VIII

2,50 €

BENET BOHIGAS
JOAN CABALGANTE
VICENC CALONGE
ÀNGELS CARDONA
PIETRO CIVITAREALE
TOMAS EKSTRÖM
MIQUEL FERRÀ
BARTOMEU FIOI
ALBERT HERRANZ
FRANCESC LLADÓ
MIQUEL ÀNGEL LLADÓ
JOSEP M. LLOMPART
MIQUEL LÓPEZ CRESPI
MICHEL MARTIN
JAUME MATEU
MARIA ANTÒNIA MASSANET
MARIA ANTÒNIA PERELLÓ
JOSEP PIZÀ I VIDAL
JAUME C. PONS
BARTOMEU RIBES
JAUME RIPOLL
TOMEU RIPOLL
LLUÍS SERVERA
MATIES TUGORES
ANTÒNIA VICENS
MARIA VILLANGÓMEZ

IL·LUSTRACIONS:
MIQUEL BLAY
BENET BOHIGAS
FRANCESC BONET
MAICA CABALLERO
CRESPI I ALEMANY
LEANDRE CRISTÓFOL
BARTOMEU FIOI
CONCHA GALLEGO
JOAN
MARIA ROSA LLABRÉS
IÑAKI MACIÀ
JOSEP PIZÀ I VIDAL
MARIJO RIBAS
MIQUEL J. SERVERA
MAGDALENA VIDAL

Magdalena Vidal: *S/T*
(Acrilic sobre paper, 2009)

ll

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax: 971 - 734012
sesclop@hotmail.com
sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Crespi i Alemany
"Arlequi"

Disseny:
Joan Fullana

Tractament d'imatges:
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM - 2551-2003
ISSN 1697-7300

Juliol - Agost 2009

S'Esclop

Índex

BENET	BOHIGAS	18
JOAN	CABALGANTE GUASP	16
VICENÇ	CALONGE I GUSTÀ	6
ÀNGELS	CARDONA PALMER	39
PIETRO	CIVITAREALE	30
TOMAS	EKSTRÖM	28 i 29
MIQUEL	FERRÀ	20, 22 i 23
BARTOMEU	FIOL	4 i 5
ALBERT	HERRANZ HAMMER	28 i 29
FRANCESC	LLADÓ I ROTGER	20 i 21
MIQUEL ÀNGEL	LLADÓ RIBAS	10 i 11
JOSEP M.	LLOMPART	25
MIQUEL	LÓPEZ CRESPI	17
MICHEL	MARTIN	26
JAUME	MATEU I MARTÍ	24
MARIA ANTÒNIA	MASSANET MAYOL	38
MARIA ANTÒNIA	PERELLÓ FEMENIA	14 i 15
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	34 - 37
JAUME C.	PONS ALORDA	9
BARTOMEU	RIBES GUASCH	13
JAUME	RIPOLL	31
TOMEU	RIPOLL	11
LLUÍS	SERVERA SITJAR	30
MATIES	TUGORES I GARAU	26
ANTÒNIA	VICENS	12
MARIÀ	VILLANGÓMEZ	21, 22 i 23

Il·lustracions

MIQUEL	BLAY	29
BENET	BOHIGAS	6
FRANCESC	BONET	40
MAICA	CABALLERO	39
	CRESPI I ALEMANY	1
LEANDRE	CRISTÓFOL	27
BARTOMEU	FIOL	5
CONCHA	GALLEGO	18
	JOAN	16, 27 i 29
MARIA ROSA	LLABRÉS	31
IÑAKI	MACIÀ	19
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	35 i 36
MARIJO	RIBAS	38
MIQUEL J.	SERVERA	4
MAGDALENA	VIDAL	2 i 27

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors. *S'Esclop, Associació cultural* no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

Bartomeu Fiol, foto: Miquel J. Servera

LA MEMÒRIA I LA TERRA

A Baltasar Porcel

És terrible que no quedi memòria de l'amor.
Escalaria
la memòria -escales, més escales!
per tal de trobar-ne,
de nou, altra vegada.

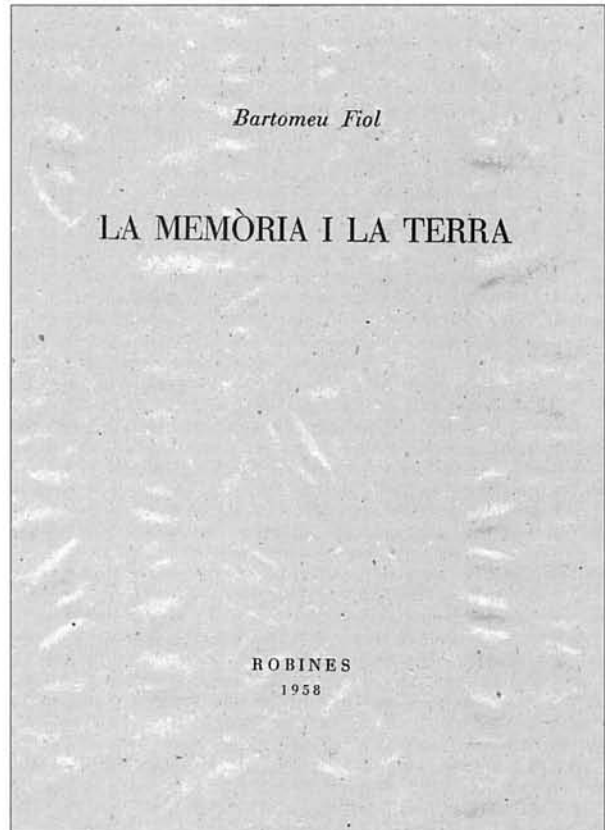
Reconstruir-la damunt tes muntanyes
i anomenar les gràcies, tes entranyes.

La memòria no exalta la sang,
la sang no edifica la memòria.

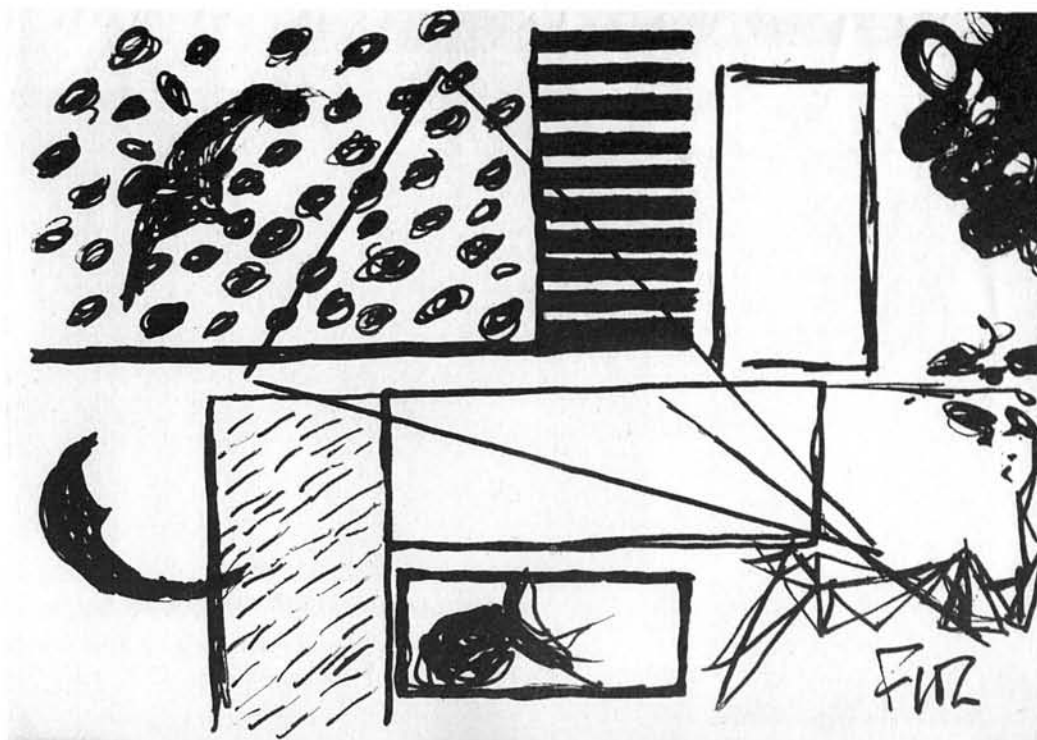
No tenc memòria de la carn,
tenc memòria de la leucèmia.

L'amor és com la terra,
La terra m'enclou el sexe.

Bartomeu Fiol
01-07-2009

Bartomeu Fiol ha rescrit *La memòria i la terra*. És un poema datat a Cala Major, el 13 de setembre de 1958; es tracta d'un "remake" d'aquella creació dedicada al seu company Baltasar Porcel i de l'escrit titulat *Algunes digressions morals* que l'acompanya. Llorenç Moyà s'encarregà dels treballs d'impremta, que es feren a la Impremta Mossèn Alcover, perquè Bartomeu Fiol sols tenia lliure els diumenges i no podia ocupar-se'n. Se'n varen fer setanta exemplars no venals que va compartir amb els seus amics; el poema era dedicat a l'escriptor andritxol.

Bartomeu Fiol: dibuix sobre paper (dels anys 50)

ALGUNES DIGRESSIONS MORALES SOBRE L'ANTERIOR INTENT

Parlava amb tu d'aquest poema -més necessitat que no realitzat- no fa massa nits, a la residència Marbella, bevent coca-cola i vodka amb en Carrió i en Gori Mir, a la vora d'una finestra espectacular, damunt cala Major de nit.

Tu comprenies la necessitat de dir que la memòria és fonament de l'amor -si aquest no és pur acte sexual- i de recordar, doncs, que la memòria és una de les tres potències de l'ànima.

Recordar la Lletra, en un pla abstracte: dir que és terrible que no quedi memòria d'un seguit de nits d'amor, en un pla tanmateix ben concret.

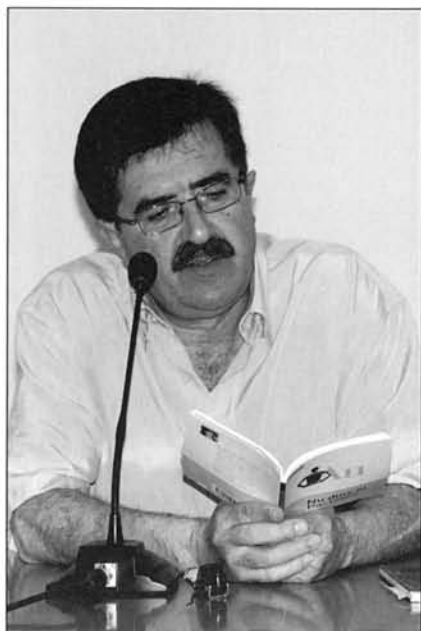
En qualsevol cas, el deixo -aquest *La memòria i la terra*- sense recrear-m'hi gens ni mica. Sé que el poeta pot no saber tot el que diu, o dir més del que es pensa, però sé massa també que no sé tot el que tampoc no dic.

Sóc, doncs, com l'oracle cec, escapollat de testa i de discurs emès o pronunciat a batzegades. S'hi pot donar eventualment qualche flamarada; tanmateix, no hi ha una claredat continua i coherent al cent per cent.

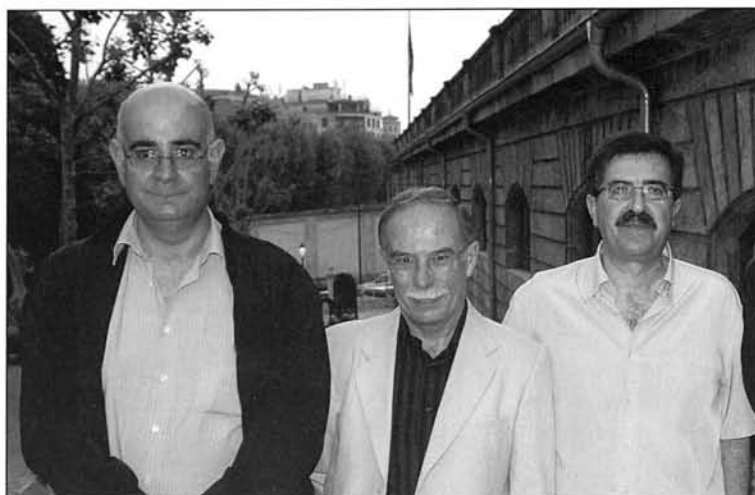
Potser no queda més remei que donar la raó a Llorenç Villalonga: "Els sentiments muden de minut en minut, s'imbriquen els uns amb els altres i no en surt sinó confusió. Tot allò que és profund, tot allò que és moral, és frívol; no hi ha de noble més que les formes...". Però no.

Bartomeu Fiol

1 de juliol de 2009

Vicenç Calonge

Lluís Servera, Antoni Vidal Ferrando i Vicenç Calonge
en la presentació de *Nu dins el Pactolos* a La Misericòrdia, Palma
fotografies: Benet Bohigas (Ciutat, 12 de maig 2009)

Joan Vinyoli

*A mida
que ens envellim tornen les coses
primeres.*

És daurat ritu
en ferma recordança,
tu resplendires
de valent, sense horaris.
Els reis d'orient! Mare.

Un somriure de nau amiga. Sort,
sort i dees i cant rodó. Magnífic
afalac ple d'imant superb. Suport
que en la terra agradosa d'un pacífic
oreig és norma, clenxa i ressort
cap a un encotonar pur l'eremític
vinclle d'amor, la guia tàctil: ella
i el bres, present de flor, la meravella!

Joan Alcover

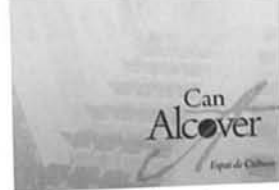
*La boira s'obscurí. Fresca alenada
passà remorejanta pel verger,
i, estenent-se pel cel, la nuvolada
damunt la terra en plor se va desfer.*

El dolor llança
espurnes d'ombra. Cremen
vaixells i vides,
copioses despulles
reneixen en paraules.

Quan ja no t'esperava, la renúncia
vagava com jugada esmaperduda
que plorava d'amor en la denúncia
cansada d'una passa abatuda.
Però una tenebra clau pronúncia
la disbauxa que màgica el mot muda
i em fa combregar caldes d'ala i rel
mentre els versos cisellen l'airecel.

De la part titulada *Poetes... a mode d'homenatge* del poemari *Nu dins el Pactolos* de
Vicenç Calonge i Gustà (publ. dins la Col·lecció La fermança, Edicions El Far de les Crestes)

Joan Alcover
Programació
Notícies
Espais del centre
Publicacions
Galeria d'imatges
Contacte

Propers actes
11-06-2009 / 20:00h
Cicle de viatges
"Itinerants". Senegal:
Toubabs entre baobabs.
17-06-2009 / 20:00h
Projecció del documental
Rewind. Una mirada cap al

Cicle de viatges
"Itinerants". Senegal:
Toubabs entre baobabs.
2009-06-11

Ja en són 5! Celebració
del cinquè aniversari de
Tribuna Mallorca, diari
digital.
2009-06-18

Poetes Cap al tard.
2009-06-24

Joan Alcover
Programació
Notícies
Espais del centre
Publicacions
Galeria d'imatges
Contacte

*de Palatrina; tota la terra se despulla;
com cogulats els arbres no tenen fruit ni fulla*

Notícies

Ajornada un dia de la conferència "Quan no calen les paraules: Darwin i l'estudi de l'expressió emocional humana", de Jaume Rosselló.
9-05-2009

2-4 l'inc dijous, 28 de maig a les 20.00 a la sala d'audiovisuals

CASA MUSEU DEL POETA JOAN ALCOVER

PRIMERA PLANTA: SALA AUDIOVISUAL

Número de saló d'audiovisuals:
11-06-2009 / 20:00h
Cicle de viatges "Itinerants", Senegal: Toubabs entre baobabs.
17-06-2009 / 20:00h
Projecció del documental Rewind. Una mirada cap al futur.
18-06-2009 / 20:00h
Ja en són 5! Celebració del cinquè aniversari de Tribuna Mallorca, diari digital.
19-06-2009 / 20:00h
Una entrevista inter-cultural a Luca Banada.
24-06-2009 / 20:00h
Poetes Cap al tard.
26-06-2009 / 20:00h
Comentari de "Cançons a Can Alcover: Cicle de joves compositors", Antoni Borràs.

Número de saló de la sala d'audiovisuals:
9-05-2009 / 10:00h
Ajornada un dia de la conferència "Quan no calen les paraules: Darwin i l'estudi de l'expressió emocional humana", de Jaume Rosselló.
2-4 l'inc dijous, 28 de maig a les 20.00 a la sala d'audiovisuals.
Neliana Vázquez:
Un presentador: GIBERT VILA, CA. 1952, de 1980 cm. (Fot. Funcionari per contacte directe entre 1952 i 1980).
Parada de 200 cm x 130 cm.
Reproduïdor DVD-LD LDC 2194 (reproduïdor per recompte de discos).
2 platanos 180. Cunitat 28.
Estatut del substatut de veu multilingüe alteratiu de registre 20. (L'últim a la part de davant de la

Can Alcover
Espai de Cultura

Joan Alcover
Vida i obra
Comentari bibliogràfic | Documents i textos | Informes i esdeveniments | Publicacions

Vida i obra

Joan Alcover i Hispania va néixer a Palma el 1874. A l'Institut Balear va ser cònsol del poeta Miquel Costa i Calero. Joan Lluís Estelrich i el públic Antoni Maura va tenir de professor el poeta romàntic Josep Lluís Pons i Galland.

L'any 1886 comença la carrera de Dret a Barcelona, on va entrar en contacte amb el moviment de la Renaixença. Va abandonar ve en Enric Civil i Canòdic el 1878 i es va dedicar a ser professor a Mallorca, si va estar amb la barcelonina **Rosa Pujol**, i va començar a escriure d'èpica.

Després d'una temporada ben curta a Madrid, en què assistia a l'Institut de Ciències de la Universitat de Madrid i a més a més es va abilitar en l'ensenyament de dret a Mallorca. Allí, decebut amb la seva carrera, va abandonar el dret i es va dedicar a la literatura. Va publicar el seu primer poemeta "Cançons a Can Alcover" el 1893, quan surt elegit diputat a Cort, pel mateix partit.

Després d'una temporada ben curta a Madrid, en què assistia a l'Institut de Ciències de la Universitat de Madrid i a més a més es va abilitar en l'ensenyament de dret a Mallorca. Allí, decebut amb la seva carrera, va abandonar el dret i es va dedicar a la literatura. Va publicar el seu primer poemeta "Cançons a Can Alcover" el 1893, quan surt elegit diputat a Cort, pel mateix partit.

Paral·lèlment a la carrera pública, va iniciar la carrera literària que, al començament, va alternar en català i castellà. Va publicar els seus primers poemets "Cançons a Can Alcover" el 1893, quan surt elegit diputat a Cort, pel mateix partit.

El 1897 comença la trajectòria personal de Joan Alcover. Neix la seva esposa **Rosa Pujol**, anys més tard, dos fills: **Enric** i **José**. El 1897 comença la trajectòria personal de Joan Alcover. Neix la seva esposa **Rosa Pujol**, anys més tard, dos fills: **Enric** i **José**.

El 1897 comença la trajectòria personal de Joan Alcover. Neix la seva esposa **Rosa Pujol**, anys més tard, dos fills: **Enric** i **José**.

Propers actes
11-06-2009 / 20:00h
Cicle de viatges
"Itinerants". Senegal:
Toubabs entre baobabs.
17-06-2009 / 20:00h
Projecció del documental
Rewind. Una mirada cap al futur.
18-06-2009 / 20:00h
Ja en són 5! Celebració del cinquè aniversari de Tribuna Mallorca, diari digital.
19-06-2009 / 20:00h
Una entrevista inter-cultural a Luca Banada.
24-06-2009 / 20:00h
Poetes Cap al tard.
26-06-2009 / 20:00h
Comentari de "Cançons a Can Alcover: Cicle de joves compositors", Antoni Borràs.

Agenda Cultural

Avui > Juny de 2009

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Dissabte	Diumenge
01	02	03	04	05	06
08	09	10	11	12	13
15	16	17	18	19	20
22	23	24	25	26	27

Qui va escriure La Balanguera?
Apropa't a Joan Alcover i viu la cultura

Can Alcover - Espai de Cultura
visita el web
canalcover.cat

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax **971 75 53 65**
 C/ General Riera, núm. 28, baixos
 07003 Palma
 Servei de carretera 24 hores
 telèfon **971 47 15 38**
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

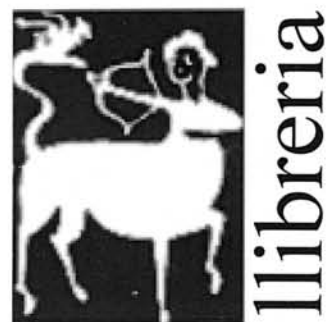
- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a
AUTORENTAT *Joan & Pedro*

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
 telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

Llibreria especialitzada
 en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
 serveis que posam a l'abast dels
 interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
 contra reemborsament

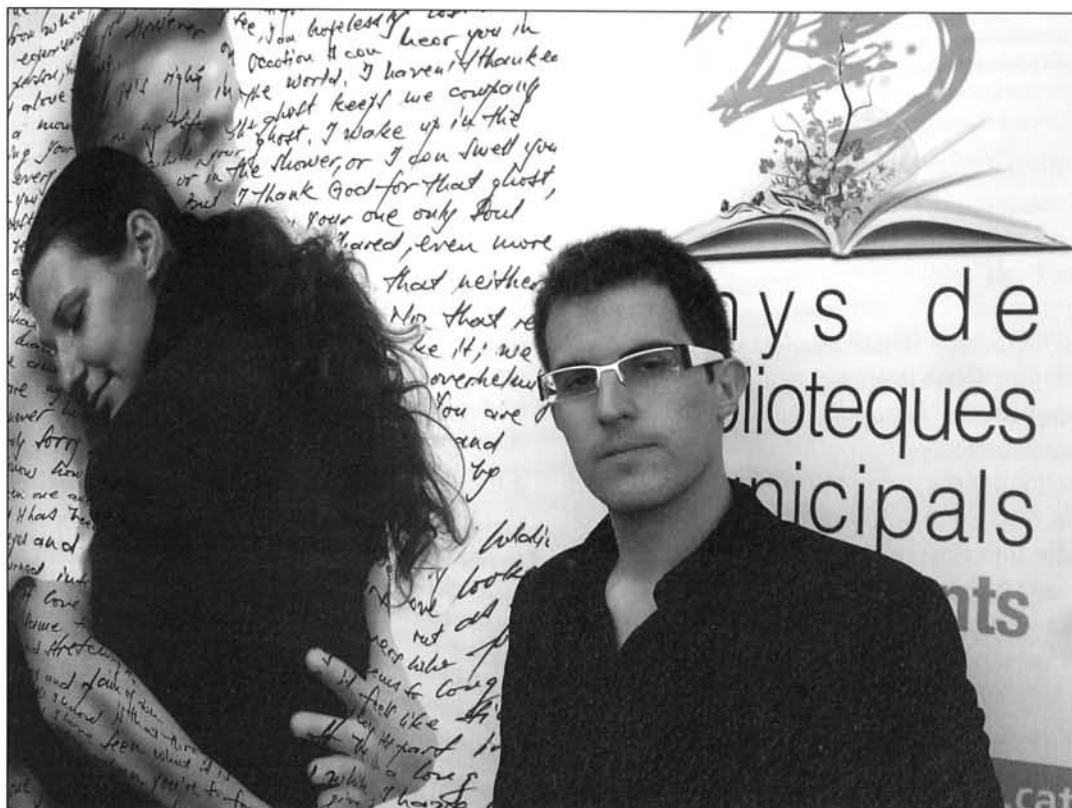
Servei de recerca de títols
 de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

Jaume C. Pons, fotografia: Joan (Ciutat de Mallorca, 23 d'abril, 2009)

Jo busco una més alta
 sepultura, allà on l'elf
 moral encara s'interroga
 per tot el que va ocórrer
 en la laceració. No perduda
 ans en requeriment, i l'ésser
 és sols una banyera d'ossos
 bullint dins aquest, el laboratori
 definitiu de l'ombra.
 Plorant, un home abandona en
 silenci l'escenari alquímic
 mentre el peix llepa, gelosament,
 el sexe pelut de la donzella
 i tot té la forma
 de les coses que són mirades.

Regne sublunar

JOAN VINYOLI

Exèrcits sencers esperen.
 La lentíssima necrosi.
 Boques radiants d'espiga
 i cogules, i magnífiques
 llances incrustades. Garba,
 murga, sitja, rostoll, pàmpol,
 almud. Almenys ells tingueren
 una oportunitat per defensar-se
 brutalment. Jo, en canvi, sols gelós
 sóc d'un seny tan aberrant:
 saber que ja vaig morir
 sens haver nascut no-mai.

La Santa Fel

Cossos podrits, formes blanques
 J.C.P.A.

Hauríem d'educar-nos en la pèrdua
 puix aquest és el destí de l'home:
 perdre-ho tot.

Per això la lluna rep la meva llet
 com si es tractés d'una ofrena en decadència.
 Sap que no tinc res més, que mai no tindrè res més.
 L'accepta inoculant-se-la amb violència i plaer:
 la tendresa groga de l'extinció.

Així almenys una altra nit serà parida
 dins el càncer sense nom de la negror.

Jaume C. Pons Alorda

Poemes inèdits per a *S'Esclop*

Carpe Diem

A mics, amigues,

Parlar d'en Tomeu Ripoll és sens dubte parlar de quelcom més que d'una promesa en l'àmbit de les lletres mallorquines. De formació autodidacta, tots els aquí presents el coneixeu tant o més que jo. Sabeu de la seva tenacitat i constància, del seu bon caràcter i de la seva bona disposició a l'hora d'ajudar o de fer un favor. Vull dir amb això que en Tomeu és, per damunt tot, una persona de bons sentiments. Potser a algú això li semblarà una obvietat, però, per a mi, que també duc alguns anys en això d'escriure i confegir versos, els sentiments, la sensibilitat si ho preferiu, són una eina imprescindible a l'hora d'enfrontar-se a la sempre estimulante i engrescadora tasca de construir un poema.

Avui presentem el que, de moment, i esper que no sigui el darrer, constitueix el seu primer poemari en català, un recull bell i ambiciós al qual ha titulat, de manera molt encertada, *Nuvolositat variable*. En Tomeu estima la vida, els plaers que ens ofereix, l'alegria que destil·la. Els primers versos defineixen a la perfecció el tarannà del nostre poeta, aparentment rude i gruixat però posseïdor d'una ànima summament delicada i vulnerable:

*La veu em cruix amb la por d'un vell vaixell
i la fragilitat d'una teranyina de vidre.*

I sap també que de vegades, quan menys ho esperem, pot aparèixer un núvol que faci malbé una il·lusió o que instal·li momentàniament la tristesa en el moll dels ossos:

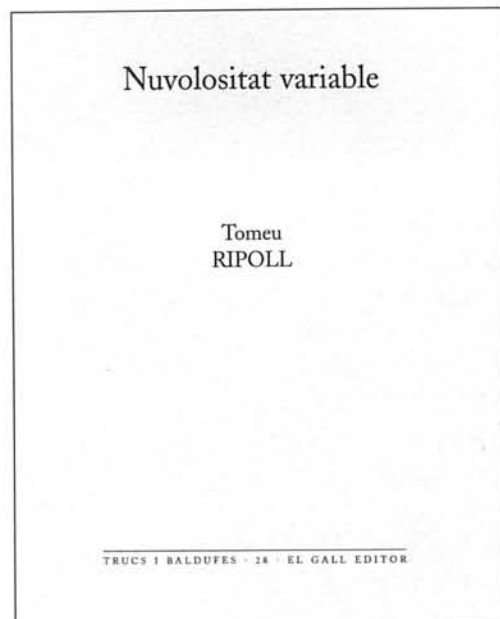
*Jo bevia un cafè amb llet i em vaig entristir
pels que viuen només en blanc o negre.*

Tanmateix el secret està en reconèixer-la, la tristesa, de la mateixa manera que reconeixem l'amor o la bondat, identificar els sentiments en la seva justa mesura i no deixar que ens aclaparin o que pertorbin la quietud del nostre esperit. La seva exquisida sensibilitat serà justament la que li permetrà copsar un entorn sovint hostil, on les borrasques enterboleixen l'enteniement i ens paralitzen de braços i cames mentre la desfeta avança, inexorablement:

*Som espectadors absurds d'un món
que estreny, neci, els seus nusos.*

Estam davant d'un poemari d'alt nivell, fins al punt que res no faria sospitar que es tracta d'una obra novella o primerenca. Em consta que en Tomeu és també un lector entossudit, i això es nota a l'hora de compondre els seus versos. Posseeix un més que notable domini del lèxic i dels recursos estilístics, que empra normalment de manera àgil i fluïda. Trobam així mateix en les seves composicions belles i reeixides metàfores, com ara en aquests versos del que per a mi és un dels millors poemes del llibre, "El silenci":

*El silenci és una mentida apagada,
un assassí perfumat d'encens.*

Com no podia ser d'altra manera coneixent-lo, el nostre poeta mostra una notable predilecció pel detall, per l'apunt minimalista, defugint conscientment la grandiloqüència que sap estèril, buida de missatge i contingut. La seva actitud davant la vida, sempre humil, sempre disposat a aprendre d'aquells que més saben, es palesa en aquests magnífics versos del poema "Els detalls més petits":

*Mostra'm les pedres més boniques,
els més íntims plecs,
l'espai, que per pròxim o llunyà,
queda fosc a les meves passes.*

En Tomeu no concep la vida sense l'amor. És més, m'atreviria a afirmar que n'és l'ingredient principal. La seva mirada, el seu posat, la seva particular forma de moure's estan amarats d'una estima vers la vida que amb prou feients pot dissimular. No és, ni

prop fer-hi, l'amant omnipresent que podem trobar a *Romeu i Julieta* o al *Tenorio*, per posar dos exemples força evidents. La seva torna a ser una manera d'estimar més aviat anònima i discreta, gairebé invisible:

*Som el que enfonça l'altre costat del teu llit,
qui tremola quan a l'hivern li prens la flassada.
Som el mirall de les teves discussions,
el discret marc que t'envolta.*

Dins aquest gust pel detall, pels objectes quotidians, trobam en el llibre petites joies com ara el poema "Pipa", segurament dedicat al seu amic Joan Bonet, en *Bonet de ses Pipes*. Escoltau si no aquests versos en què aconsegueix crear una atmosfera càlida i subtil al voltant d'una pipada, lenta i plaent com la pròpia vida:

*La senyera es fon dins la màgia
quan el fum esdevé cornucòpia,
calze d'esperits valents
i boira prenyada de tertúlies.*

En Tomeu és sens dubte un vertader poeta, un home compassiu que observa atentament la realitat que l'envolta. Per la seva mirada, dolça com poques i un xic lànguida, passen tota casta d'imatges i objectes quotidians als quals dona vida pròpia. N'és un bon exemple el poema titulat "Stop", un homenatge al mobiliari urbà on trobam reminiscències del José Hierro de *Cuaderno de Nueva York*:

*Somnia que és un arbre
lluny de la ciutat,
mentre convida al món
perquè no s'aturi de fer voltes.*

També trobam en aquesta inestabilitat atmosfèrica que constitueix *Nuvolositat variable* un espai per a l'inconformisme i la denúncia. La meua coneixença d'en Tomeu em fa sospitar que té pocs enemics, per no dir cap, però que es rebel·la profundament contra la injustícia i l'opressió globals. Prova d'això són aquests magnífics versos amb què comença el poema "Guerra", un dels més contundents i reeixits del poemari:

*Em cou la boca quan t'anomeno,
mentre jeus, freda, en els diaris.*

Davant l'horror i la impotència que aquests fets li provoquen, cercarà de nou refugi en l'amor, guardor de totes les ferides i reconstituent últim de la set d'afecte que traspua la seva ànima. En aquest sentit el poema titulat "Llegeix només poemes d'amor" constitueix un manifest en el qual reivindica el desig, la carnalitat que emana del sempre delitós frec de les pell:

*Beu només la felicitat alcohòlica
dels poemes saciants de carícies i besades.*

És tard i vol ploure, i potser mai més ben dit. Insistim-hi una vegada més: si les sabem cercar, trobarem a *Nuvolositat variable* nombroses claus per a comprendre la nostra pròpia existència i fer de la vida un camí alliberador i transitible. En Tomeu ens ho recorda en uns versos que ens remetent a Machado però que porten el seu segell inconfusible, un segell que estic convençut que ens donarà moltes i agradables sorpreses en el seu quefer com a escriptor vitenc i apassionat que és, d'altra banda, probablement l'única manera de viure de debò la literatura:

*Però el que fa gran la sendera
no és el marc que la limita,
ni el seus pis deforme,
ni com arriba de lluny.
Són els peus que algun dia
varen caminar al teu costat,
creant i curant ferides,
nodrint l'ànima del viatger.*

Miquel Àngel Lladó Ribas

EL LLIT FRED

Apareixes despullada en la meua alcova,
envaeixes el meu llit ombriu
abraçant-me, com un silenci.
Respons plorant dins la nit
el que guardes tot el dia,
callant els banals retrets
i ofegant la ràbia.
El llit esdevé batalla,
jo perdo i tu caus vençuda,
i la flassada es torna glacera
alletant una estranya mentida.
Un vers pansit i decadent
s'embolica als teus cabells,
mentre preguem en els nostres déus
que el destí torni a crear-nos,
que el passat torni a estimar-nos.

"Dir que soc un autor de formació autodidacta, estaria be, si hagués estudiat qualche cosa pel meu compte. Però en realitat no he fet res que no fos llegir i viure... Viure molt i de moltes maneres. Malgrat, amb una mirada un poc poètica, tot es veu distint. La meua poesia es esporàdica i tinc series dificultats per fer un llibret conjuntat, tal vegada, perquè cada dia es diferent, fins i tot cada instant canvia el meu estat d'ànim. Desitjo que el lector en gaudeixi tant com jo quan els vaig escriure".

Tomeu Ripoll

ANTÒNIA VICENS I PICORNELL va nèixer l'any 1941 a Santanyí. Com les nines del seu poble i de la seva època, comença costura a ca les monges franciscanes. En aquell temps de penúries, en els seus anys juvenívols, en què molts de mallorquins emigraven o prenien part en el contraban, ella s'inicià en el món del treball fent feina durant l'estiu en un hotel de Cala d'Or i aprofitava l'hivern per estudiar idiomes i estenografia a Palma. El 1963, degut a la iniciativa de Francesc de Borja Moll, l'Obra Cultural Balear va organitzar un primer curset de català elemental i Antònia Vicens s'hi va inscriure. El seu períple literari començà just dos anys després, amb *Banc de fusta*; l'any 1967, va publicar *39° a l'ombra*; després arribarien les novel·les *Material de fulletó* i *La festa de tots els morts*. El 1971, s'instal·là a Palma i continuà treballant a l'hostaleria, va vendre llibres a domicili i exercí de secretària en un bufet de missers; finalment, va obrir una botiga d'artesanía al barri de la Seu; (que va mantenir fins l'any 2000; d'aleshores ençà, viu a El Terreno i es dedica a l'escriptura i la lectura); mentrestant, continuava escrivint i publicant: *Primera comunió*; *La santa*; *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver*; *Gelat de maduixa*; *Terra seca* i col·laborava en alguns suplementos culturals de periòdics. Juntament amb Josep M. Llompart, publicà *Vocabulari privat*. Més endavant, va escriure contes de caire infantil i juvenil: *L'àngel de la lluna* (1997) i *Massa tímid per lligar* (1998), i la novel·la *Febre alta* (1998). El 1999, exercí com a presidenta en funcions de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) i en formà part de la junta, com a vice-presidenta per les Illes, des del 1977; en aquell any, en reconeixement de la seva obra, és guardonada amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i, l'any 2004, se li concedeix la medalla del Premi Ramon Llull. Així mateix ha publicat *Lluny del tren* (2002) i *Tots els contes* (2005).

La seva obra:

Novel·la: *39° a l'ombra*. Barcelona: Selecta, 1968/ Palma: Biblioteca Bàsica, 1990/ Barcelona: Edicions 62, 2002. *Material de fulletó*. Palma: Moll, 1971. *La festa de tots els morts*. Barcelona: Nova Terra, 1974 / Barcelona: Hogar del Libro, 1982. *La Santa*. Barcelona: Laia, 1980. *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver*. Barcelona: Laia, 1982. *Gelat de maduixa*. València: Fernando Torres, 1984. *Terra seca*. Barcelona: Planeta, 1987. *Febre alta*. Barcelona: Edicions 62, 1998. *Quan un home s'enamora*. Tarragona: Mèdol, 1998. *Lluny del tren*. Barcelona: Destino, 2002. *Ungles perfectes*. Barcelona: Proa, 2007. **Prosa:** *Vocabulari privat* [amb Josep Maria Llompart]. Barcelona: Columna, 1993. **Narrativa breu:** *Banc de fusta*. Palma: Moll, 1968. *Primera comunió*. Palma: Moll, 1980. *Tots els contes*. Pollença (Mallorca): Salobre, 2005. **Infantil i juvenil:** *L'àngel de la lluna*. Barcelona: Baula, 1997. *Massa tímid per lligar*. Barcelona: Baula, 1998. **Poesia:** *Lovely*. Palma: Moll, 2009. Té obres traduïdes a l'alemany i al castellà.

AIGUA

La mort només es deixa veure quan surt a robar l'aire que respirem.

El pare l'havia clissada desendollant-li l'inhalador a través de les mans finíssimes d'una metgessa jove.

Però jo només veia un home acabat que volia fugir del seu llit de dolor.

Va dir me'n vaig el pare.
A on? vaig demanar jo.
No ho sé però me'n vaig va dir el pare.
Què vols que et prepari? vaig demanar jo.
Aigua
va dir el pare.
Una llesca de pa? vaig demanar jo.
Aigua
va repetir el pare.
T'hi poso qualche peix? vaig demanar jo.
Ja vindran tot sols els peixos

només vull aigua.

NOMÉS GAVINES

No es veia res tret de gavines negres dins la gleva sangonosa del sol morent.

Ja no tenia la forma d'un home el pare.
Ja no tenia la forma d'una barca la seva barca.

Muntant el celistre havia creuat l'horitzó havia espoltrit el temps.

Després va ploure sobre la mar.

Pluja i vent varen formar remolins d'aigua: Petges per atrapar els somnis dels navegants. Però no varen poder atrapar la seva veu quan deia: Ja he arribat al país del mercader de perles fines.

Antònia Vicens

Del poemari *Lovely*

*"Lo peor de lo mejor había pasado,
quedaba lo mejor de lo peor."*

Guillermo Cabrera Infante
(La ninfa inconstante)

On és el mot? Qui sóc, per ara?
Després m'ho dius i jo t'escric
el mot perdut, fill sense mare.
L'oblit que plou, la primavera,
el lligam vell, l'amor carnal
i l'odi sant que ve de l'ànima,
però va sol, però va sol.
Sol, ben perdut, i tu no mors
sense causar l'espant terrible
de la desgràcia, de la desgràcia.
On és el mot primer que vaig
dir davant teu? Tu te'n recordes?

Veure i veure't
com un cec
no ho pot fer
ni a les fosques
ni a la plena
lluminària.

12-5-09

14-5-09

Improvisa
i sigues una altra vegada
aquell al·lot que vares ser.
Intenta-ho
de nou,
a veure si aquest cop
et surt millor
i la vergonya no se't nota tant,
ni la rigidesa de les cames,
ni la primera suor a les temples
o aferrant-se a la camisa,
sota les aixelles.
Sigues el teu passat
per última vegada,
i després abandona't al present
i a l'estranyesa impossible, futura.

Estima molt l'oblit.
Estima'l com si fos
una persona bona
a la qual necessites
sovint al teu costat.
Si pot ser, fes-ho així.

30-4-09

Bartomeu Ribes Guasch

(Inèdits)

24-4-09

HUMICLIMA

AIRE ACONDICIONADO

www.humiclimate.com

ISO 14001

ISO 9001

MALLORCA · MENORCA · IBIZA · BARCELONA · MADRID · JEREZ DE LA FRONTERA · MÁLAGA · LANZAROTE
LAS PALMAS DE GRAN CANARIA · STA. CRUZ DE TENERIFE · FUERTEVENTURA · REP. DOMINICANA · MÉXICO · JAMAICA

Rèquiem esfullat

MARIA ANTÒNIA PERELLÓ FEMENIA

El passat 21 de maig, a entradeta de nit, tengué lloc a CAN ALCOVER. ESPAI DE CULTURA la presentació del poemari *Rèquiem esfullat*, de Maria Antònia Perelló Femenia. L'obra fou presentada per l'editor Lleonard Muntaner, Carles Cabrera, crític del «Diario de Mallorca», i per Pere Rosselló, Catedràtic de Filologia Catalana, l'autora del llibre exposà la visió del seu debut poètic amb aquestes paraules:

Aquesta nit de belles transformacions primaverals, m'abeilleix ser aquí amb vosaltres per compartir el meu primer tast de la lírica amb *Rèquiem esfullat* i em complau expressar la meua gratitud a l'OCB per haver-me obert les portes de Can Alcover: un casal de ressonàncies especialment emotives per a mi; perquè va ser un temple de la poesia, d'on sortiren les melodies més punyents i vigoroses de l'arpa de Joan Alcover, *el poeta humà colpit per la dissort* com m'ha agradat anomenar-lo, i amb el qual m'uneix un mateix concepte de l'Art i una profunda estima-

ció, talment com si l'hagués conegut de prop.

L'al·legoria de *L'Hivern*, del poeta i pintor modernista Alexandre de Riquer, que il·lustra la portada del meu *Rèquiem esfullat*, és la imatge que més bé s'avé al sentit profund de tot el llibre, inspirat arran de la mort d'Isabel, la meua mare. Vaig triar aquesta pintura per encapçalar el llibre, perquè en el traç ondulant de la figura femenina que se'n va, cel enllà, amb el sarró carregat de dies i de sols perduts - empena pels vents de l'hivern i acompanyada per un esbart d'orenetes - hi vaig veure plasmat tot el sentit simbòlic del que havia reflectit en aquesta cançó de comiat. Alexandre de Riquer sabé copsar en aquesta

“La mort no acaba res, però tot ho transforma”

al·legoria les secretes correspondències que s'estableixen entre la Natura i l'Art, de les quals parlava Baudelaire, car *L'Hivern* és la cara de la Naturalesa en el cicle final de la vida, que ens obliga a retornar al seu si, d'on hem sortit.

La dama de *L'Hivern* no sols omplia el cabàs amb els ulls apagats d'Isabel, sinó que, amb la seva mort, també se'n portava els dies assolellats de la meua infantesa i de la meua joventut. En el caminar lent i apesarat d'aquesta dona també hi vaig veure el meu vagar endolat i solitari per l'esquerpa muntanya de la Poesia amb l'anhel frisós de retrobar, en cada pas, en cada flor i en cada fulla menuda, la mirada perduda que agombolava la meua infantesa. I fou aquest desig de retrobar-la, el que em dugué a explorar els camins de la Poesia, que els antics poetes havien fressat en el passat.

Com dic al prefaci del llibre, *Rèquiem esfullat* és una cançó de comiat adreçada a Isabel, escrita a l'estil dels planys dels trobadors, o una cançó d'amor, un poc al gust de *Vita Nuova* del Dante Alighieri, o una elegia a la manera dels *Cants de Mort* d'Ausiàs March. Seguint aquesta tradició poètica, he presentat la figura d'Isabel com una *dama angelicatta*, com una estimada idealitzada, perquè aquestes dames eren vistes com dones àngels, desproveïdes de qualitats corpòries i adornades exclusivament de virtuts. Aquesta imatge de la dona, virtuosa i espiritual, malgrat el tòpic literari, és (al meu parer) la que més s'avenia al retrat real de l'estimada absent, convertida ja en un pur esperit.

Tanmateix, aquesta tradició poètica antiga enllaça amb el romanticisme elegíac de Joan Alcover o d'Alexandre de Riquer i fora de casa nostra amb els *Planys de Menó per a Diotima* de Hölderlin i amb els *Rèquiem*s de Rainer Maria Rilke, entre d'altres. La fusió d'aquestes dues línies (la medieval i la romàntica, tamisades amb una visió moderna) s'avenia per expressar les emocions sinceres de la meua ànima, que, al capdavall, s'acorden amb els sentiments de qualsevol ésser humà suspès entre la vida i la mort, sigui de l'època que sigui.

Però és, sobretot, el pensament artístic de Joan Alcover, que exposà a *Humanització de l'art*, on defensava que la Poesia ha de ser humana i que no ha de divorciar-se de la vida, el que m'ha impulsat a compondre la melodia d'aquesta cançó. Com Joan Alcover, crec en

l'art humà i - com ell - entenc que la paraula i la poesia han d'estar al servei de l'home per aportar-li un raig de la seva llum consoladora, per il·luminar tots i cadascun dels

canta la pervivència de l'Amor enllà de les cendres.

El llarg pelegrinatge per les fulles decandides d'aquest rèquiem ha esdevingut, així, una

Natura, en les seves múltiples fesomies, en la seva regeneració constant, perquè la Mort és l'origen d'una altra vida i nosaltres formam part d'aquesta natura, d'on venim i a on hem de tornar, per fusionar-nos en el gran univers.

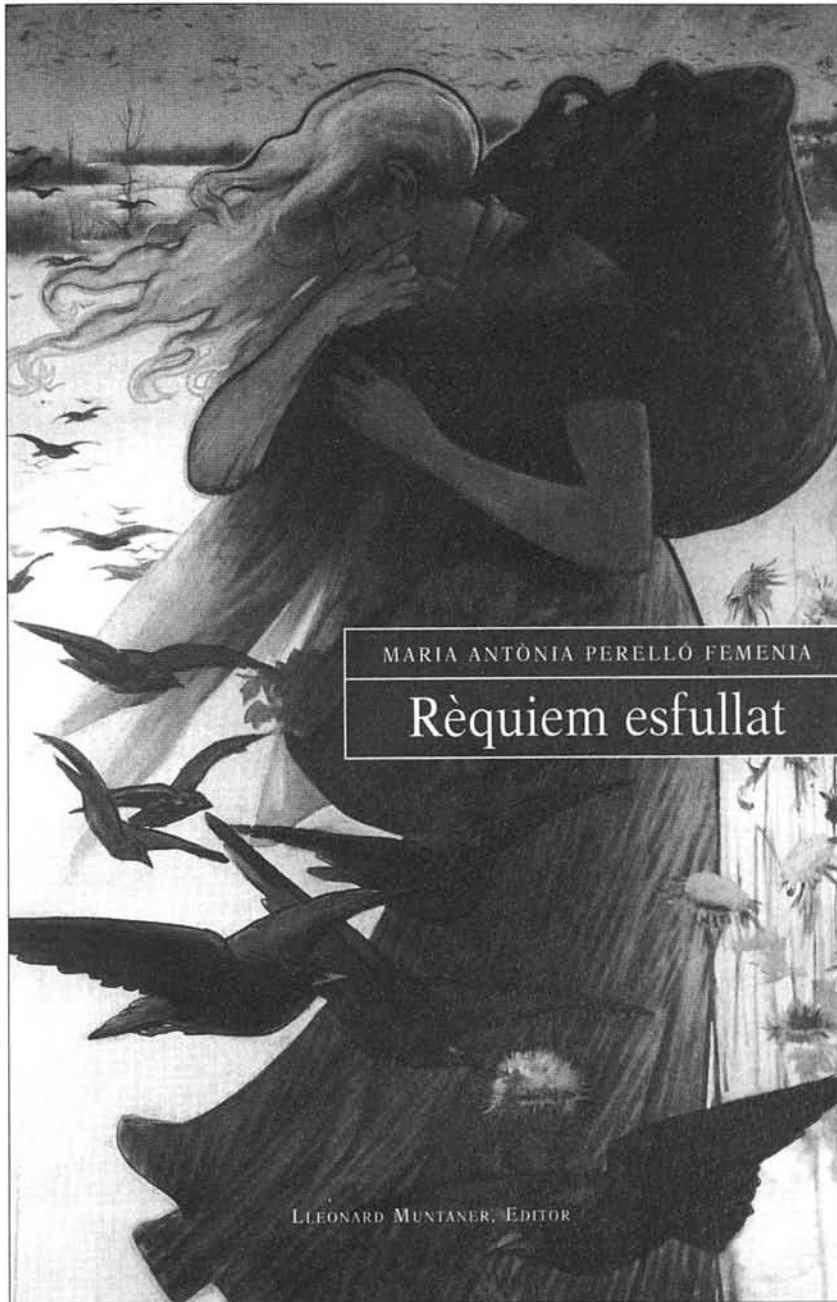
Per aquesta raó, la natura a *Rèquiem esfullat* es presenta acolorida i vestida d'una certa sensualitat, sobretot, quan es deixondeix del glaç de l'hivern, quan s'afanya per regenerar-se en un esclat de vida novella i en un constant renéixer a una vida nova. És aquest renéixer a una nova primavera, més madura i vigorosa, el que avui acompanya la presentació del meu rèquiem, germinat entre l'enyorança i els xiprers de copa gegantina.

Tanmateix, la mort és inevitable i l'ésser humà l'única cosa que sap del cert és que, un dia o altre, se n'ha d'anar. La Mort és sempre un canvi, una transformació. Per aquest motiu donam voltes sobre el mateix cercle i som sempre en les mateixes coses.

Al llarg d'aquest viatge interior he pogut descobrir com deia Apelles Mestres que "*la mort no acaba res, però tot ho transforma*": transforma la *matèria* i l'*esperit*, la *joventut* i la *vellesa*. Amb la mort tot muda de forma i de ser, però res no es perd. La natura, que es renova constantment en les estacions, és una esperança de vida nova, perquè "*la llavor que el vent de mort s'emporta*" brostarà en noves flors: l'ahir viu en la flor de l'avui i la flor de l'avui, potser, viurà en la flor de demà. És el treball immens de la Natura que no s'acaba.

Així, trenant i destrenant la vida i la mort, anam passant per créixer en l'eterna roda de l'univers. I aquest és, en essència, tot el sentit del que he volgut cantar en els rims d'aquest *Rèquiem esfullat*, que ha adoptat el format de Poesia.

Maria Antònia Perelló Femenia

MARIA ANTÒNIA PERELLÓ FEMENIA

Rèquiem esfullat

LEONARD MUNTANER, EDITOR

moments, dels actes i de les hores de la vida pràctica i ordinària.

Aquest desig de retrobar el que la mort m'havia pres, em va dur a endinsar-me en una mena de viatge interior per les ones de la memòria, perquè l'Amor sols pels records es manté viu. Aferrada a una de les branques que m'oferia l'antic arbre de la Poesia, he navegat amb les veles senzilles del meu vaixell per les mars de la cançó de comiat, del plany i de l'elegia i he volgut entonar una melodia que

mena d'ascesi espiritual que m'ha permès mirar la cara del dolor i de la mort amb serenitat i harmonia. Aquest viatge per l'esquerpa muntanya de la Poesia, a la recerca de la mirada absent, s'emmiralla en la mare Naturalesa i en el joc cíclic de les estacions, com una representació simbòlica del que som (ocells de pas en el temps) i del fuet implacable que ens espera al final del camí.

D'aquí que hagi cercat la presència enyorada d'Isabel en la

La caixa xinesa de Baixauli

De *L'home manuscrit*, de Manuel Baixauli (guardonat

amb el Premi «Mallorca» de narrativa 2006, Editorial Moll), és important atendre primer a la seva estructura, car és a través de la disposició dels relats que la història es conforma. El llibre està format per quatre capítols (*Els llibres*, *L'espill*, *La casa* i *L'asfalt*) en els quals hi ha tres relats que l'autor ens anticipa: "L'origen", que narra en to humorístic un passeig pel cel; "Saviesa", on el protagonista visita, entre d'altres, els albatz d'un cementiri molt particular; i "Passió", que narra l'estada del personatge principal a "Possible", un casal antic on els desitjos esdevenen realitats.

La presentació dels relats respon a l'estructura de caixa xinesa, amb els relats dins els relats, amb una prosa lliure plena d'incisos dins altres incisos. El narrador empra la primera persona, i un punt de vista que juga amb l'experiència del lector, que hi aporta la seva construcció literària. En estil directe, presenta uns personatges que serviran de fil conductor per a la introducció dels relats. Així, doncs, l'obra podria ser una narració per a narradors o un assaig per assagistes.

L'atenció es focalitza, no en el text, sinó en el lector del text.

Ja en el primer capítol, l'autor proposa la classificació de gènere, que és el del dietari per respondre a la finalitat d'ordenar pensaments, però per sortir de la rutina. El material és literari però no és pròpiament una novel·la, no en el sentit més estricte del gènere. Més bé combregaria amb allò que Miguel de Unamuno anomenava "nivolas", com, per exemple, *Niebla*; no només amb el tractament dels personatges, sinó també per la temàtica que hi presenta,

molt semblant en la qüestió filosòfica a la de l'autor salmantí, amb la preocupació per una instància màxima en el procés creador que tot ho domina.

El plantejament de l'ésser aquí està basat en la recerca d'identitat com a individu, però també en relació a l'existència humana. Apareix la idea de Déu, equiparable al creador. A través de les dimensions espaciotemporals l'home és desproveït de la seva funció

podem relacionar amb la tensió dialèctica de Hegel, en la qual la contradicció és el motor del coneixement.

El narrador entra en contacte amb el món del llenguatge que el precedeix i que l'envolta; és des d'aquest llenguatge que comença a construir el món a mesura que l'escriu i així es demana "No esdevé el que un relata experiència?". D'aquí també la importància que té el passat en la configuració dels

La mà del cal·lígraf asiàtic, fotografia: Joan (novembre 2005)

creadora; ara és "Ell", una entitat superior, qui ordena. L'autor hi estableix un diàleg, on demana qui és qui realment disposa del control de la seva obra. És el protagonista que es rebel·la i viu aïllat "escindit del ramat" i en principi amb la ruptura dels lligams familiars que la mort comporta. En aquest diàleg, la posició és d'enfrontament, això fa que el text estigui creat amb tensions en el llenguatge literari, que creen situacions conflictives. Aquesta tensió és fonamental a l'alternança verbal dels personatges que hi parlen. Això ho

actes, un passat, que l'autor desitja esborrar mitjançant el llenguatge, però que es rescric constantment dins una estructura circular. Tal volta amb l'escriptura el protagonista pugui corregir aquella part de la vida de la qual vol refer-se'n. Una altra cosa és si el salt que ha de donar la lectura per penetrar en la realitat del lector, allò que Cervantes anomenava "Duplicación interior" s'acompleix. Sigui, doncs, el lector, qui ho jutgi.

Joan Cabalgante Guasp

Notes sobre *Espais secrets* (fragment)

En el seu moment, vaig comentar que molts dels poemes que conformen *Espais secrets* havien estat redactats en el transcurs de molts dels meus viatges, tant per terres dels Països Catalans, l'estat espanyol i, també, l'estranger.

Normalment utilitzo una de les plaguetes que vaig comprar ja fa molts d'anys, a Venècia. Uns quaderns folrats amb paper negre i amb prop d'un centenar de pàgines. Tot plegat, aquest nombre de pàgines, em permet fer nombroses provatures, esborrar allò que no m'agrada. A vegades el quadern esdevé així el dietari poètic de la vida d'un escriptor. El calaix de sastre on hi van a parar no solament els poemes. També hi són presents les idees, els suggeriments de les persones que m'envolten, les vivències del viatge, els llibres que vas llegint... Aquelles pel·lícules del passat o del present que t'impressionen... Quan el quadern s'acaba, utilitzo igualment bocins de paper d'embolicar o de diari, el petit espai d'una entrada al cinema... tot serveix per deixar constància d'una idea, d'un suggeriment, d'un vers.

Dit això, cal dir, emperò, que una vegada estudiats, seleccionats i passats en net els poemes que

conformen *Espais secrets* t'adones de seguida de la forta unitat temàtica existent en el llibre. Crec que són dues les causes d'aquesta impressió d'unitat temàtica: la primera seria la intenció conscient d'anar treballant en una línia ben determinada, amb la idea de bastir un poemari unitari, que deixàs constància del moment, d'una circumstància històrica concreta i, especialment, de les vivències més íntimes de autor. Sempre m'he demanat com és possible separar els sentiments del poeta del món real, autèntic que l'encercla. És una tasca impossible! Però aquesta vegada es tractava de depurar alguns dels aspectes del meu llenguatge poètic. Un llenguatge, i cal reconèixer-ho, massa farcit sovint de metàfores i altres floritures semblants -el llast de la nostra formació literària, de les influències que ens han condicionat i condicionen!-

Quan vaig començar a bastir els primers versos del que, amb els anys, seria el poemari *Espais secrets*, em vaig prometre ser molt exigent amb el llenguatge, anar alerta amb les reiteracions lèxiques, amb les redundàncies emocionals. Els coneguts problemes derivats de la "passió" que sovint ens domina! Com podríem escriu-

re poesia sense estar posseïts per la passió, pels sentiments, per la veritat que surt des de la fondària de l'ànima del poeta? Potser fos interessant -ho pensava i intuïtivament- recórrer a alguns dels vells trucs de les avantguardes europees de començaments de segle: provar de bastir un llenguatge simple, descarregat de verbalismes entorpidors. I, d'aquesta manera, aconseguir anar al nus del problema, al missatge essencial que el poeta vol transmetre al lector. Hauríem de parlar, doncs, d'un llibre escrit amb un cert fre a l'exuberància verbal. Un poemari que no permet el desenvolupament de períodes sintàctics gaire allargassats.

Rompre amb els signes de puntuació és una eina al servei d'aquesta simplicitat del llenguatge creatiu que he emprat. Pensava que, si sobrava la gratuïtat de certes metàfores, el verbalisme heretat de la nostra formació - i deformació! - cultural, també trobava innecessaris els signes de puntuació. És evident que la intenció del poeta a aquestes alçades de la seva vida no és, ni molt manco!, bastir cap "revolució textual" heretada de llegat de les avantguardes literàries dels anys vint del segle passat.

Miquel López Crespí

per l'esborradissa ruta dels xiprers

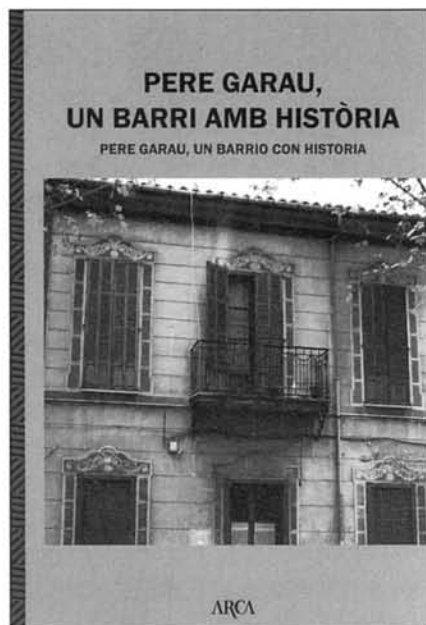
per l'esborradissa ruta dels xiprers
i les cegues hores d'intrigues i amenaces
per damunt el violent batec dels cossos
i la inundació d'adverses circumstàncies
abstractes fotografies de llums i ombres
espais secrets

les friccions interiors del desamor
tràgic maquillatge de tot allò que imaginàrem porta oberta al misteri
ara arribàvem a la paret dels cementiris
(nítides petjades d'aurora picornell en el fang de cada dia),
l'indret de les naus submergides,

l'apunyalada resplendor

marítima
aquest concret paisatge de gests i moviments sense sentit
fragància oblidada dels nostres millors moments.

Pere Garau, un barri amb Història

Si agafem qualsevol guia de Ciutat, turística o no, ens mostren la Seu, el castell de Bellver, el passeig Marítim i quatre coses més, i referent a la Història, que si els romans, els àrabs, en Jaume I i en Jaume II, i les seves extraordinàries aventures o obres colossals...

Certament són edificis i fets importantíssims dins la història de Ciutat i el negoci turístic, emperò Palma és qualque cosa més, està conformada per una sèrie de barris, tots ells amb alguns, -o molts-, edificis i detalls arquitectònics únics, amb les seves petites històries, moltes no escrites, -però ben presents en els records dels seus majors-, més properes, importants i conegudes, per alguns dels seus veïnats, que aquelles altres històries. ARCA, amb la publicació de *Pere Garau, un barri amb història* ens dona a conèixer aquest barri des de diversos caires: arquitectònic, cultural, històric i social.

Àngels Feroselle i Concha Gallego, les autores del llibre, han dut a terme una bona tasca de recerca, portal a portal, donat que hi havia poca bibliografia damunt aquest barri, han entrevistat els veïnats per aconseguir el volum d'informació que ens ofereixen en aquest llibre.

En el barri trobam carrers, edificis i monuments que representen part de la petita història veïnal, car són fites d'identitat del barri i joies del passat, pel seu valor patrimonial representatiu d'un tipus d'arquitectura que ja no es fa i que és interessant conèixer *in situ* i en viu. Edificis que, en desaparèixer, canvien tota o part de la fesomia del barri, perquè, en ser un edifici on l'activitat que s'hi desenvolupava, d'una manera o d'altra, afectava a tot el barri, o, així mateix, perquè hi duu tants d'anys, -tota la vida l'hi hem vist-, també el sentim nostre.

En el barri de Pere Garau, hi trobam la casa d'Encarna Viñas i de Josep M. Llompart. Aquell lloc va ser un punt d'activisme cultural, circumstància que els va dur més d'un disgust. Per ca seva passaren Camilo José Cela, Maria Antònia Oliver, Antonio Gala i una llarga llista d'altres escriptors, pintors i poetes. Actualment, la seva biblioteca, com tota la resta de la casa, es troba en perfecte estat de conservació i amb el mobiliari original. És molt emotiu veure, poder tocar i llegir els llibres que llegia Josep Maria Llompart, poeta que ens engrescà a estimar i conèixer la nostra llengua.

Una exposició d'Arca mostrant el patrimoni d'aquest barri, dins el projecte "Arca arriba al teu

Concha Gallego i Àngels Feroselle, les autores del llibre

barri" va ser el punt de partida d'aquesta obra, que fou molt ben acollida a la 27ª edició de la Fira del Llibre, celebrada al passeig des Born; hi va quedar la 4^a en la llista de vendes. El següent projecte serà el barri dels Hostalets; Arca ja hi està feinejant i trescant pels seus carrers.

Benet Bohigas

Detall de la biblioteca de la família Encarna Viñas i Josep M. Llompart
Fotografia de Concha Gallego

Cap de lleó, (Santuari de Sant Salvador, Felanitx, Mallorca) fotografia: **Íñaki Macià** (setembre 2008)

Encara no sou subscriptor de S'Esclop?

Què esperau a ser-ho?

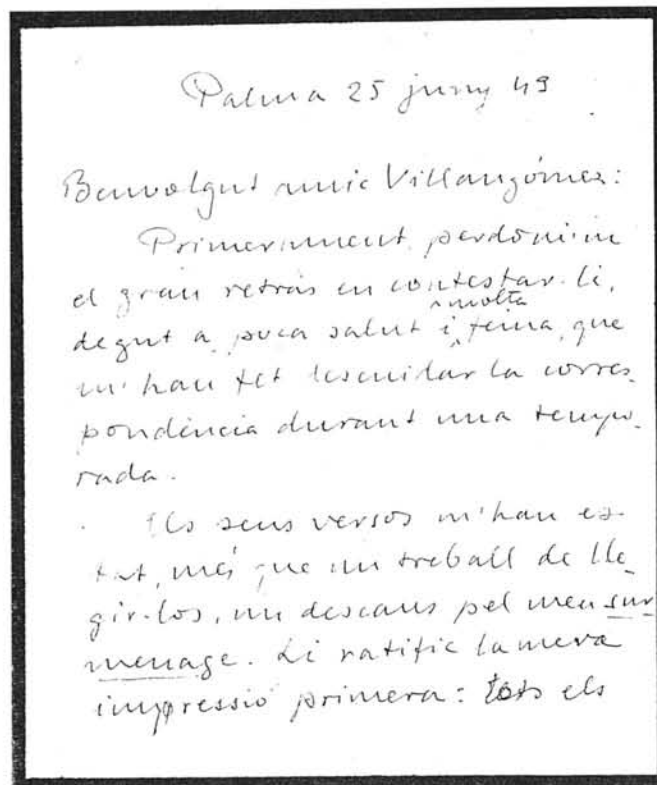
*Fer-se'n subscriptor és el millor
recolzament a la nostra revista!*

Correspondència entre Ferrà i Villangómez (I)

Per mitjà d'un article que vaig publicar a *S'Esclop*, ja coneixeu els vincles que hi hagué entre Miquel Ferrà i Marià Villangómez.

Quan vaig establir relació amb el poeta eivissenc, amb motiu de la meua tesi doctoral, m'envià còpia de les sis cartes que li escriví Ferrà, que encara conservava i que tengué l'amabilitat de fer comentaris de cada una. També m'envià part d'un capítol de les seves memòries en què feia referència a la seva relació amb l'Escola Mallorquina. Ara m'agradaria compartir-los amb vosaltres amb els comentaris que, *a posteriori*, hi afegí Villangómez. Pel que fa a les cartes, en primer lloc, cal remarcar -a més de tot allò que vosaltres hi pugueu descobrir- que reflecteixen l'admiració mútua que es professaven. En segon lloc, observam com Ferrà aprecia la poesia innovadora de Villangómez i com la comenta positivament malgrat el seu alt grau d'exigència en aquestes qüestions. En tercer lloc, veim que es permet de corregir-li alguns versos o de manifestar-li clarament les seves preferències i dóna tota la llibertat a Villangómez perquè faci allò que vulgui. Així mateix, Ferrà manifesta l'alegria que té pel fet que Eivissa s'incorpori a la literatura de les Illes Balears. Finalment, les cartes són el reflex de la militància activa de Ferrà a favor de la llengua catalana en unes circumstàncies gens propícies per a la seva promoció. De manera subtil i educada, manifesta a l'amic la preferència per l'idioma propi. Per acabar, hem de comentar que les cartes s'escriuen en els quatre darrers anys de la vida de Ferrà. En aquella època, a més de la repressió del règim franquista, es succeïren circumstàncies ben adverses com la mort de la mare de Ferrà i la del seu gran

Palma 25 juny 43

Benvolgut amic Villangómez:

Primerament perdoni'm el gran retràs en el contestar-li, degut a la poca salut i molta feina que m'han fet descuidar la correspondència durant una temporada.

Els seus versos m'han estat més que un treball de llegir-los, un descans pel meu *surmenage*. Li ratifico la meua impressió primera: tots els poemes de la col·lecció són intaxables, de sentiment i de forma. Jo eliminaria únicament el XV, que els subscriptors de "Les Illes d'Or" i el públic que ens llegeix, en general, no admetrien. El LIII me sembla un dels més bells. Li agraeisc el que em dedica.

M'he permès alguna lleugeríssima indicació de llapis al marge de mitja dotzena de versos, per què V. en faci, absolutament, el cas que li sembli.

Ara, el que hi ha de lamentar és que haurem d'esperar encara per la publicació. En Moll a qui vaig parlar-ne no desitja altra cosa que editar els ms. de vostè; però, segons em digué, li han retirat els permissos. Serà cosa, doncs, de tenir una mica més de paciència. Li augur, al seu llibre, una magnífica acollida, pel que es mereix i per la seva procedència. Ell representarà una valuosa i depurada col·laboració d'Eivissa en la nostra renaixença.

M'ha estat gratíssim de conèixer en Torres Laborda amb qui ja hem fet bona amistat.

Esperant l'hora de reveure'l, li estreny la mà afectuosament el seu amic,

Miquel Ferrà

El ms., el trobarà en les meves mans o d'En Torres Laborda. Encara em dono el gust de rellegir-lo.

amic Guillem Forteza el 1943 i la del seu germà Bartomeu Ferrà, succeïda només un any abans de la seva. Malgrat això, l'actitud de Ferrà és de fermesa i d'ànim als que amb ell defensen la llengua i la cultura: assisteix a les tertúlies

literàries semiclandestines, continua preparant edicions dels grans mestres en català i de Maria Antònia Salvà. Es resisteix a publicar textos en castellà en els quals no consti que són traduïts del català. I, finalment, prepara confe-

rències i poemes per tal que la llengua i la cultura que tant estima no morin.

Francesc Lladó i Rotger

poemes de la col·lecció són in-
tactables, de sentiment i de
forma. Jo eliminaria inicial-
ment el XV, que els subscriptors
de les "Illes d'Or" i el públic que
ens llegeix, en general, no ad-
metrien. El ~~LXIII~~^{LIII} me sembla
un dels més bells. Li agraeix
molt el que em dedica.
M'he permès alguna lleu
geríssima indicació de llapis
al marge de mitja dotzena de
versos, perquè v. en faci, ab-
solutament, el cas que li sembli
sra, el que hi ha de cla-
mentar és que haurém d'es-

3
perar encara per la publica-
ció. En Moll, a qui vaig parlar
me, no desitja altra cosa que edi-
tar els ms. de vostè; però, se-
gons em digué, li han retirat
els permisos. Serà cosa, doncs,
de tenir una mica més de pa-
ciència. Li auguro al seu lli-
bre, una magnífica acollida,
pel que es mereix i per la seva
procedència. Ell representaria una
valuosa i depurada col·labora-
ció d'ivissa en la nostra renaix-
ença.
M'ha estat gratíssim de
conèixer en Torres Laborda.

4
amb qui ja hem fet bona
amistat.
Esperant l'hora de reveu-
re L, li estregny la mà afectiva-
ment el seu amic,
Miquel Ferrà
El ms., el trobaré en les me-
ves mans o d'en Torres Laborda
encara me dono el gust de re-
llegir-lo.

Aclariments d'alguns punts de les cartes.
Carta primera.
Es veu que vaig enviar a Miquel Ferrà una selecció dels meus pae-
mes escrits de 1933 a 1942, amb la intenció que F. de B. Moll me'ls
publicàs. El llibre no va poder sortir aleshores -encara era l'època
de la prohibició, que va durar fins el 1945-, però es va publicar
el 1949 amb el títol d'"Elegies i paisatges", després, per tant, de "Ter-
ra i Somni", escrit posteriorment, del 1943 al 1946. És significatiu
-molt propi de l'Escola- la referència a un sonet que no convenia
publicar. No en vaig fer cas. El tema és una visió d'una platja re-
còndita, amb unes al·lotes pageses que es banyaven nues, fet real
-i excepcional l'any 1940- que vaig sorprendre en un racó d'Ei-
vissa. Vicent Torres Laborda era un amic meu eivissenc que s'ha-
via casat a Mallorca, on era oficial de Correus.

Vet aquí el comentari que me'n féu Villangómez:
"Es veu que vaig enviar a Miquel Ferrà una selec-
ció dels meus primers escrits de 1933 a 1942, amb la
intenció que F. de B. Moll me'ls publicàs. El llibre no
va poder sortir aleshores -encara era l'època de la pro-

hibició, que va durar fins el 1945-, però es va publicar
el 1949 amb el títol d'"Elegies i paisatges", després,
per tant, de "Terra i Somni", escrit posteriorment, del
1943 al 1946. És significatiu -molt propi de l'Escola-
la referència a un sonet que no convenia publicar. No
en vaig fer cas. El tema és una visió d'una platja
recòndita, amb unes al·lotes pageses que es banyaven
nues, fet real -i excepcional l'any 1940- que vaig sor-
prendre en un racó d'Eivissa. Vicent Torres Laborda
era un amic meu eivissenc que s'havia casat a
Mallorca, on era oficial de Correus".

Palma 30 nov. 43

Benvolgut amic Villangómez:

Em vaig alegrar sincerament de saber que s'era decidit a seguir els estudis de Lletres. Ho crec molt encertat i li auguro un èxit feliç. Ja veurà com amb el títol s'obrirà V. camí. Si, amb això, la Musa descansa un poc, temps tindrà de rescabalar-se. Encara que tampoc no és bo que la deixi dormir massa. Convé de tant en tant algun senyal de vida.

Jo no predic amb l'exemple, perquè escric poquíssim. Aixís i tot, ja li faré arribar algun dia qualque cosa.

Fa temps que no he vist el nostre bon amic Torres Laborda. Ens havíem de veure aquest estiu, a Son Roca, on estiuetjam en cases velines, però no

altres no hi hem anat degut a malalties de la gent vella de casa.

El sonet que m'inclou em sembla molt correcte, com tot lo de vostè, però preferesc sens dubte la producció catalana.

Si per Nadal passa per Mallorca i el temps no li escasseja, m'alegraré molt de veure'l. En tot cas, bones Festes!

El saluda afectuosament el seu bon amic,

M. Ferrà

Palma 30 nov. 43

Benvolgut amic Villangómez:

Em vaig alegrar sincerament de saber que s'era decidit a seguir els estudis de Lletres. Ho crec molt encertat i li auguro un èxit feliç. Ja veurà com amb el títol s'obrirà V. camí. Si, amb això, la Musa descansa un poc, temps tindrà de rescabalar-se. Encara que tampoc no és bo que la deixi dormir massa. Convé de tant en tant algun senyal de vida.

Jo no predic amb l'exemple, perquè escric poquíssim. Aixís i tot, ja li faré arribar algun dia qualque cosa.

Fa tems que no he vist el nostre bon amic Torres Laborda. Ens havíem de veure aquest estiu, a Son Roca, on estiuetjam en cases velines, però nosaltres no hi hem anat degut a malalties de la gent vella de casa.

El sonet que m'inclou em sembla molt correcte, com tot lo de vostè, però preferesc sens dubte la producció catalana.

Si per Nadal passa per Mallorca i el temps no li escasseja, m'alegraré molt de veure'l; en tot cas bones Festes!

El saluda afectuosament el seu bon amic,

Carla Segura.

El mes de novembre de 1943 vaig començar a escriure els "Sonetos mediterráneos", que vaig acabar onze mesos després i vaig publicar el 1945. Els vaig escriure quan no es podia publicar res en català. Molt més endavant varen ser traduïts per mi mateix, amb el títol de "Poemes Mediterranis", a la nostra llengua. Són l'únic llibre meu en castellà, i vaig notar que no va agradar gens a l'amic Ferrà que em posàs a escriure poesia en castellà, encara que fos accidentalment. Ara es tractava només d'un sonet, una primera mostra, però el desplaer, malgrat els elogis, es trasllua quan li vaig enviar publicats tots els sonets.

Comentari de Marià Villangómez:

El mes de novembre de 1943 vaig començar a escriure els "Sonetos Mediterráneos", que vaig acabar onze mesos després i vaig publicar el 1945. Els vaig escriure quan no es podia publicar res en català. Molt més endavant varen ser traduïts per mi mateix, amb el títol de "Poemes Mediterranis", a la nostra llengua. Són l'únic llibre meu en castellà, i vaig notar que no va agradar gens a l'amic Ferrà que em posàs a escriure poesia en castellà, encara que fos accidentalment. Ara es tractava només d'un sonet, una primera mostra, però el desplaer, malgrat els elogis, es trasllua quan li vaig enviar publicats tots els sonets.

Palma 7 ag. 45

Estimat Villangómez:

Encara em sembla que us dec responsta a l'amable lletra amb que m'acompanyàveu una sèrie de poesies, que vaig llegir amb l'interès i el plaer de sempre, no tinc ara aquella lletra a la vista, i abans de tot vull demanar-vos que em perdoneu que no us en ha ja acusat rebut. M'ha faltat temps i pau d'esperit per fer-ho com de soljava.

Avui rebo impresos els Sonets Mediterràneos amb dedicatòria

ria dictada per una amistat benèvola que us estimo molt. M'interessa tot d'aquests sonets, on l'amor pren formes de introspecció en noves i on trobo una revelació poètica d'Eivissa. N'hauria de citar massa per esmentar-vos tots els que em plauen singularment, entre ells els més evocadors del paisatge i l'ambient insulars: "Aldea lejana", "Parque desapacible", "Ausencia" (II), "Tren", "Santa Eulalia", "San Antonio", "Nocturno a la amada"...

El llibret, en conjunt, queda molt bé i us en felicito. Que prompte en poguem veure un altre de versos catalans!

Volia dir-li una cosa: sense abandonar el sonet i l'hendecasilab, no us hi lligueu d'una manera massa exclusiva. Proveu tots els metres, inclús el de 8, que us invita a l'expressió popular directa i simple.

Us segueixo damunt la revista Ibiza. Agrairé molt an En Fajarnés, a qui us prego que saludeu, el llibret que prepara. En Guillem Colom és fora de Palma, però pens que el veuré diumenge i compliré amb gust el vostre encàrreg per ell. Viu al carrer de Zagrana. N° 11 ó 12 (és igual).

Maneu-me sempre i rebeu una cordial encaixada.

M. Ferrà

Miquel Ferrà s'hi refereix a dues trameses per part meua, la primera d'unes poesies -supòs que de les que anava escrivint per al futur llibre "Terra i somni"- i la segona d'un exemplar de "Sonets mediterràneos". En Fajarnés és Enric Fajarnés Cardona, un gran escriptor eivissenc, generalment en castellà, que va publicar, també el 1945, el seu llibre de poemes "Primer cancionero".

M. Ferrà

Estimat Villangómez:

Encara em sembla que us dec resposta a l'amable lletra amb que m'acompanyàveu una sèrie de poesies, que vaig llegir amb l'interès i el plaer de sempre. No tinc ara aquella lletra a la vista, i abans de tot vull demanar-vos que em perdoneu no us en haja acusat rebut. M'ha faltat temps i pau d'esperit per fer-ho com desitjava.

Avui rebo impresos els Sonets Mediterràneos amb dedicatòria dictada per una amistat benèvola que us estimo molt. M'interessa tot d'aquests sonets, on l'amor pren formes d'introspecció tan noves i on troba una revelació poètica d'Eivissa. N'hauria de citar massa per esmentar-vos tots els que em plauen singularment, entre ells els més evocadors del paisatge i l'ambient insulars: "Aldea lejana", "Parque desapacible", "Ausencia" (II), "Tren", "Santa Eulalia", "San Antonio", "Nocturno a la amada"...

El llibret, en conjunt, queda molt bé i us en felicito. Que prompte en poguem veure un altre de versos catalans!

Volia dir-li una cosa: sense abandonar el sonet i l'hendecasilab, no us hi lligueu d'una manera massa exclusiva. Proveu tots els metres, inclús el de 8, que us invita a l'expressió popular directa i simple.

Us segueixo damunt la revista Ibiza. Agrairé molt an En Fajarnés, a qui us prego que saludeu, el llibret que prepara.

En Guillem Colom és fora de Palma, però pens que el veuré diumenge i compliré amb gust el vostre encàrreg per ell. Viu al carrer de Zagrana. N° 11 ó 12 (és igual).

Maneu-me sempre i rebeu una cordial encaixada.

M. Ferrà

Ll. Ferrà

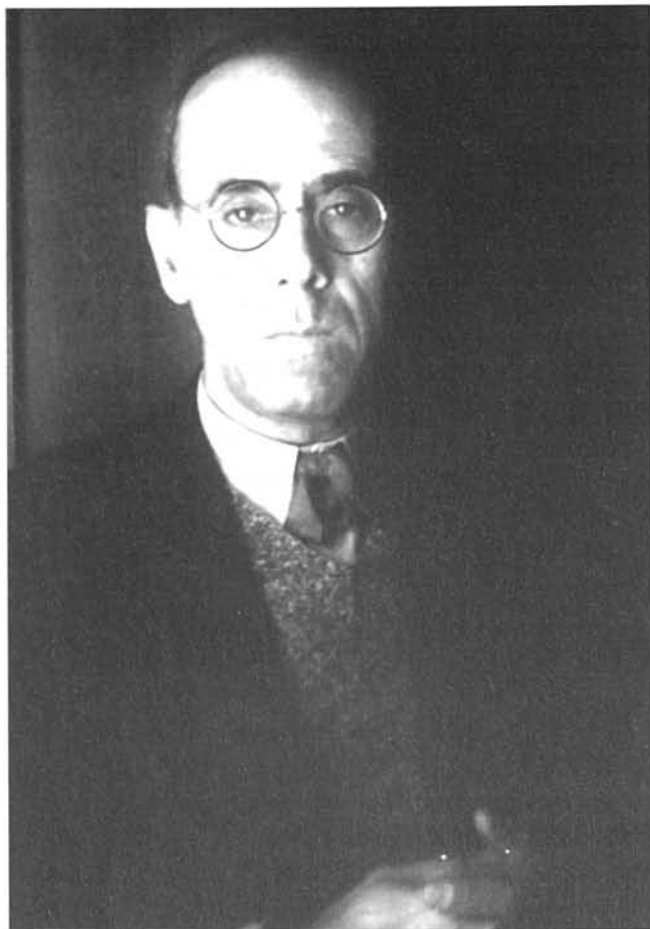
Miquel Ferrà s'hi refereix a dues trameses per part meua, la primera d'unes poesies -supòs que de les que anava escrivint per al futur llibre "Terra i somni"- i la segona d'un exemplar de "Sonets mediterràneos". En Fajarnés és Enric Fajarnés Cardona, un gran escriptor eivissenc, generalment en castellà, que va publicar, també el 1945, el seu llibre de poemes "Primer cancionero".

Comentari de Villangómez:

Miquel Ferrà s'hi refereix a dues trameses per part meua, la primera d'unes poesies -supòs que de les que anava escrivint per al futur llibre "Terra i somni"- i la segona d'un exemplar de "Sonets mediterràneos". En Fajarnés és Enric Fajarnés Cardona, un gran escriptor eivissenc, generalment en castellà, que va publicar, també el 1945, el seu llibre de poemes "Primer cancionero".

[1ª part, continuarà]

Miquel Ferrà: l'honor de la bel·ligerància.

MIQUEL FERRÀ I JUAN (Palma, 1885 - 1947)

L'any passat es complí el 60^è aniversari de la mort de Miquel Ferrà, un dels més grans intel·lectuals que ha donat Mallorca i que, injustament, no ha tingut el reconeixement que es mereix. Per pal·liar ni que fos en petit comitè l'innoble silenci que l'orla, l'Obra Cultural Balear demanà al filòsof Francesc Lladó i Rotger, estudiós de la seva obra, que preparàs una conferència que, a banda de presentar a grans trets les línies que marcaren la seva vida i la seva trajectòria pública, parlàs de la relació que mantingué amb Joan Alcover. Francesc Lladó i Rotger exposà el seu treball primer a *Can Alcover. Espai de cultura*, dia 29 d'octubre; i dia 31 a Sóller, al *Centre Cultural Can Dulce*.

Deixeble de Costa i Llobera, amic de Joan Alcover i Maria Antònia Salvà, col·laborador de Mn. Alcover en els inicis del seu *Diccionari*, Miquel Ferrà va ser un patriota sense fissures en temps tempestuosos. Probablement el seu posicionament davant fets límits com la Setmana Tràgica o el cop d'estat franquista, en els quals féu prevaler el seu catalanisme i la subsegüent catalanitat infrangible per sobre de posiciona-

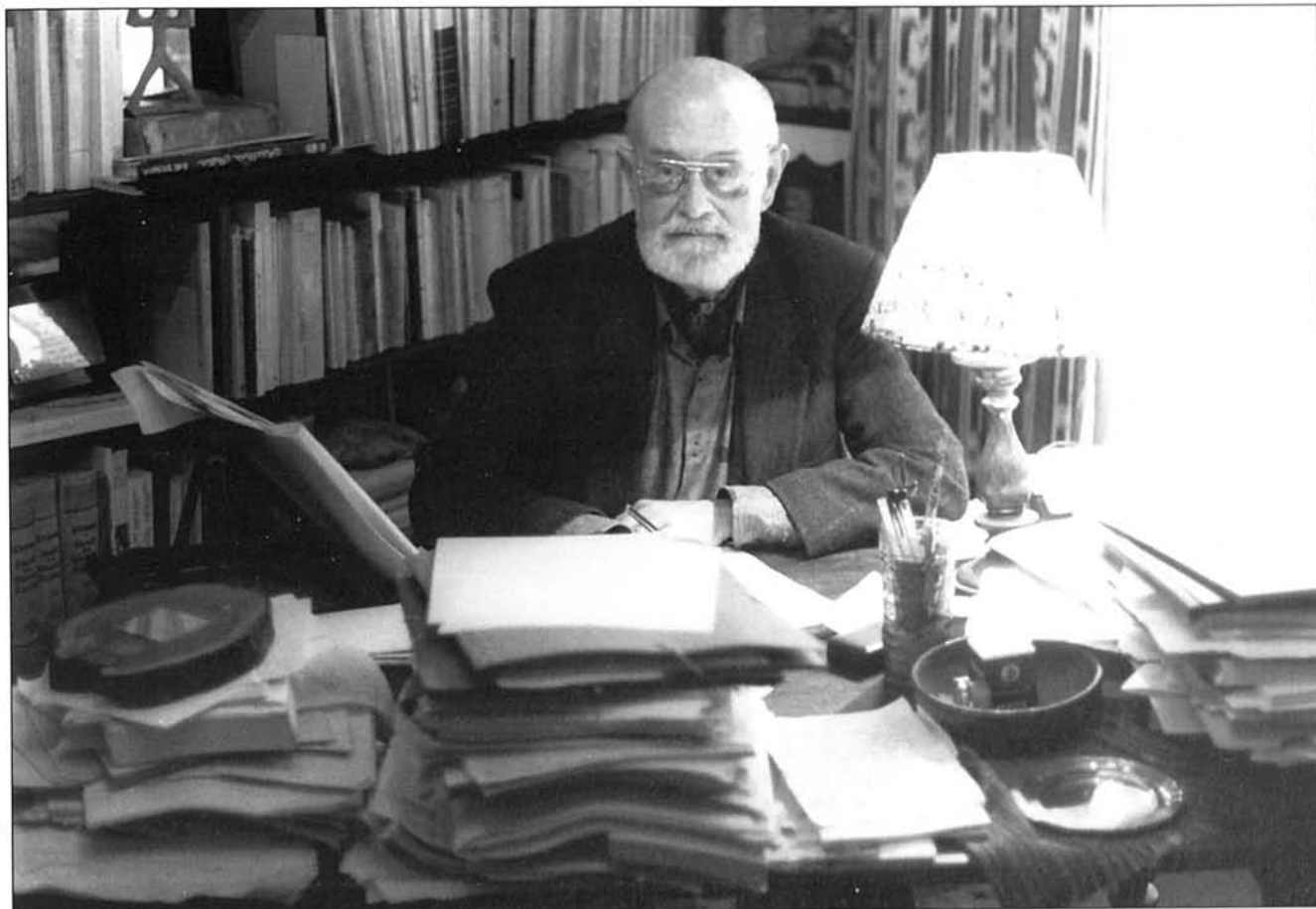
ments polítics, el fa ser un intel·lectual incòmode. I tanmateix, no es cansà mai d'engegar tota mena de campanyes no sols per pregonar els seus ideals polítics, sinó per estendre la sensibilitat vers tot allò que atenyia Mallorca i el seu patrimoni cultural, lingüístic, arquitectònic o paisatgístic. Com indica Josep Maria Llompart a l'article "Memòria de Miquel Ferrà" (revista «Lluc», 1985, 224-225), "va construir un cos de doctrina revelador del seu pensament profundament nacional i aferrissadament nacionalista. L'exquísidesa estètica no el va allunyar de la tasca i del combat quotidians, i el seu pur idealisme del seu esperit no el va privar d'un clar realisme a l'hora de servir la cultura nacional dels Països Catalans". En definitiva, Miquel Ferrà és una veu essencial per als activistes culturals de nova fornada compromesos amb el catalanisme.

Miquel Ramon Ferrà i Juan (Palma, 1885-1947), va ser poeta, crític i bibliotecari. Estudià Dret (1905) i Filosofia i Lletres (1909) a la Universitat de Barcelona, on es formà intel·lectualment i ideològica. Va impulsar i dirigir la revista literària *Mitjorn* (1906-1907). Presidí la Comissió Editora de les Obres de Ramon Llull (1909). El 1911 ingressà en el cos facultatiu d'arxivers, bibliotecaris i arqueòlegs de l'Estat, i el 1913 ocupa una plaça a la Biblioteca Universitària de Barcelona. Col·laborà en la premsa barcelonina (*La Veu de Catalunya*, *La Revista*, *D'ací d'Allà*, etc.) i mallorquina (*La Almudaina*, *La Última Hora*, *El Correo de Mallorca*, *Sóller*, etc.). Liderà un grup d'intel·lectuals mallorquins conegut com la Generació de 1917. Va ser membre actiu de *Nostra Parla* (1916-1924), del Centre Regionalista de Mallorca i del seu portaveu, el setmanari *La Veu de Mallorca* (1917-1919). Col·laborà al *Correu de les Lletres* de Mallorca (1920-1922), l'*Almanac de les Lletres* (1921-1936) i *La Nostra Terra* (1928-1936). Escrigué *La nostra fe literària* (1921) i l'*Ideal mallorquí* (1925), conferència pronunciada a l'Associació per la Cultura de Mallorca. Miquel Ferrà participa en la creació de la Residència d'Estudiants de Catalunya, que dirigirà del 1921 al 1936, any en què es trasllada definitivament a Mallorca. Com a escriptor, Ferrà destaca per la seva obra poètica: *Cançó d'ahir* (1917), *La Rosada* (1919), *Les muses amigues* (1920), *A mig camí* (1926) recull dels volums anteriors, *Mater Amabilis* (1943), i alguns poemes aplegats pòstumament per Joan Pons en el volum de *Poesies completes* (1962). Miquel Ferrà es posicionà a favor de la II República i la sublevació militar del 1936 el dugué a l'exili interior fins a la seva mort.

Jaume Mateu i Martí

1r. de novembre 2008

Josep M. Llompart, fotografia de l'arxiu particular, per cortesia de la seva família

RONDEL DE L'ENYOR

Homenatge a Miquel Ferrà

¿No sents la flauta de l'enyor
bressant la tarda condormida?
No sents, amor emperesida,
aquesta onada de llangor?

Les pluges lentes de tardor
dins l'aire mort trauran florida.
¿No sents la flauta de l'enyor
bressant la tarda condormida?

Bell desconhort, suau ferida
i ocells de pena a l'horitzó.
Sobre la mar embadalida
s'està morint una cançó,
no sents la flauta de l'enyor?

1953

Josep M. Llompart

Del poemari *Urbanitat* i cortesia, *Poemes ocasionals*
1ª edició, Tarragona 1979, publ. dins *Obra poètica*,
in Sèrie Batent, Edicions del mall, Barcelona, 1983

Poetes francesos d'avui / Michel Martin

MICHEL MARTIN, nascut el 1933 a Villemer, col·labora en diverses revistes. Dels seus llibres destaquem: *Farrago* (Ed. Regain), *Campements* (Ed. Points et Contrepoints), *Jointée* (Ed. Arcam), *Suage* (Ed. Arcam), *Rassade* (Ed. Arcam), *Stridulations de Griot* (Ed. Arcam), *Verrines* (Ed. Arcam)... Michel Martin ha obtingut el premi «Paul Verlaine», el premi «Pascal Bonetti», la medalla de plata de la ciutat de París... La crítica n'ha dit: "...Existeix dins la seva poesia, una tendresa popular que no està feta per desagradar-me i subtils jocs de paraules que són una delícia. Aquesta fantasia somrient és un dels seus més segurs triomfs". (Jean L'Anselme); "...Gràcies per aquest llibre tan ple d'inspiració, d'intenció, de tendresa, on clar, he trobat expressions que mereixen durar..." (Jean Rousset)

2 NOVEMBRE

*Un peu avant la Toussaint
les tournesols sont en prières,
les araignées fabriquent
le tulle des sorcières.*

*Les feuilles se débattent dans la tempête :
certaines ont du cœur, d'autres des dents,
toutes sont langues de bois.*

*En forêt
les arbres se transforment en balafons
jouant des airs endiablant les fantômes,
brandissant des sceptres d'horreur, de monstres,
c'est pourquoi l'époque des clabaudages.*

*Au Sahara aussi on a besoin de feu
mais pas de lance-flammes!
L'enfance n'entend pas l'alerte,
Les fous dorment à poings fermés,
Les héros sommeillent dans les champs de croix.*

*A la grande Distribution
les code-barres sont sur les stèles.*

ENDORMISSEMENTS

A Jean Desmeuzes

*Quand les hirondelles nous quittent
que leurs ombres commencent
à s'envoler des arbres*

*cessent les convois des fourmis,
s'éteignent les lampyres,
s'enfouissent les escargots,
surgissent les araignées tisserandes
ramendant les automnes
des sarraus, des plumiers,
de la danse de Parkinson
au bout des mancherons...*

*Me voici à la sainte Catherine
et la jeunesse en reprendra pas,
déjà les barbelés du froid
effilochent mon haleine,
mais c'est quand même un privilège
car la plus longue vie d'un homme
n'a jamais que quatre saisons.*

2 NOVEMBRE

*Un poc abans de Tots Sants
els tornassols estan d'oracions,
les aranyes fabriquen
el tul de les bruixes.*

*Les fulles es debaten dins la tempesta:
algunes tenen cor, altres dents,
totes són llenguatges preestablerts.*

*Al bosc
els arbres es transformen en xilòfons
tocant aires enrabiament els fantasmes,
brandant ceptres d'horror, de monstres,
és el perquè de l'època de les malediccions.*

*Al Sàhara també hom cal tenir foc
però cap llançaflames!
La infància no entén l'alarma,
Els boigs dormen els punys tancats,
Els herois dormiten dins els cementiris.*

*A la gran Distribució
els codis de barres estan sobre les esteles.*

ADORMIMENTS

Per a Jean Desmeuzes

*Quan les oronelles ens deixen
que llurs ombres comencen
a arrencar el vol dels arbres*

*s'acaben els combois de formigues,
s'apaguen les cuques de llum,
s'enfonyen els caragols,
sorgeixen les aranyes teixidores
millorant les tardors
de les bruses, dels plomers,
del ball de Parkinson
al cap de les esteves...*

*Vet aquí queestic a la Santa Catalina
i la joventut no hi participarà,
ja les punxes del fred
esfilagarsen el meu alè,
però és així mateix un privilegi
car la més llarga vida d'un home
té tan sols quatre estacions.*

Maties Tugores, fotografia Joan (Palma, 2009)

MATIES TUGORES I GARAU. Poeta i traductor. És diplomant en llengua francesa per diverses institucions universitàries. D'ençà de 2002, és el responsable a *S'Esclop Quadern cultural* de "Poetes francesos d'avui". També col·labora en la revista d'història i cultura jueves «Segell». A més d'això, presenta sovint poetes catalans a diverses revistes franceses. El Tall Editorial, recentment li ha publicat *Antologia de poetes surrealistes francesos* (il·lustrada per Pep Coll) i Lleonard Muntaner Editor publicarà en breu la seva traducció de *Complanta dels captaires àrabs de la Casba* i de

Yasmina morta pel seu pare, del poeta francòfon algerià Aït Djafer. Amb el recolzament de "Le Printemps des Poètes" ha publicat *36 voces francesas para una antología poética contemporánea* (Editorial Ficciones, Granada 2008) i, juntament amb l'escriptor Cristóbal Serra, ja havia publicat *Curolla del mallorquíu dadá* (Editorial Olañeta, 2006) i *Vauvenargues, obra selecta* (Edicions Cort, 2007) i ara, amb el recolzament d'una casa editorial de París, té en projecte presentar als lectors francesos una *Anthologie de poètes des îles Baléares contemporains d'expression catalane*

De l'aire en l'aire (1933)
 escultura de **Leandre Cristòfol**
 (Os de Balaguer, 1908 - Lleida, 1998).
 Peça en metall i base de fusta, en el
 Museu d'Art Jaume Morera de Lleida,
 foto: Magdalena Vidal (juny 2009)

Poesia d'Escandinàvia / Tomas Ekström

TOMAS EKSTRÖM va néixer l'any 1969 a Estocolm. Actualment resideix a Venaröd (Malmö). Treballa com a coordinador d'esdeveniments culturals i és dissenyador gràfic; ha dirigit la revista de poesia «Serum» (www.tidskriftenserum.com), ha publicat, fins aleshores, tres llibres de poesia: *Elvis, kattsand & andra viktiga saker* (2001), *Natten är svart och full av troll och kanoner* (2005) i *Elektrisk matlagning* (2007). Alguns dels seus poemes els podeu llegir traduïts, al castellà i anglès, a la seva pàgina web (www.tomasekstrom.se)

Fakta om Finland: I

*fakta om Finland;
fattigt, trubbigt, enkelt,
vulgärt, våldsamt
gamla ingrodda myter
eller dagens sanning
ja, vem vet*

*Åbo var vackert i solen
och cidern var kall och god;
mina minnen av Finland*

*men då var jag ju i så kallad
svenskbygd, lite finare
än det riktigt finska,
det råa knivkalla finska*

*fakta om Finland;
från Stockholm rullar färjorna
fulla med fyllerister
som åker fram och tillbaka
ingen stannar ingen går iland*

*Helsingfors kargt och dyrt
Kekkonens ande svävar över allt
usch, fy, åk hem*

*men jag vet inte,
jag tror att Finland
kan vara det vi ibland önskar
att Sverige vore*

*lite ärligare
lite mindre nervöst
helt enkelt
lite mer fattigt, trubbigt,
enkelt, vulgärt, våldsamt*

Informació sobre Finlàndia: I

Informació sobre Finlàndia;
pobre, roma, senzilla,
vulgar, vells mites
arrelats amb violència
o la veritat actual
qui ho sap

Åbo era bella al sol
i la sidra era freda i bona;
són els meus records de Finlàndia

però llavors hi era a una població
anomenada sueca, un poc més
més refinada que l'autèntic finès,
la freda i tallant Finlàndia

informació sobre Finlàndia
d'Estocolm parteixen els ferris
plens de borratxos
que viatgen d'una costa a l'altra
sense aturar, sense desembarcar

Helsinki erma i cara
l'esperit de Kekkonen sobrevola la ciutat
arruix, caram, torneu a casa

no obstant, no sé,
penso que Finlàndia
podria ser el que a vegades desitgem
que Suècia fos

un poc més sincera
un poc menys nerviosa
simplement
un poc més pobre, roma,
senzilla, vulgar, violenta

Tomas Ekström

Traducció d'**Albert Herranz**

Notes: Åbo és una ciutat de l'oest de Finlàndia, el seu estatus lingüístic és bilingüe (suec-finlandès) amb una majoria de parlants en finès. A Finlàndia, el suec és idioma cooficial amb el finès. El nom de la ciutat en finès és Turku. Urho Kaleva Kekkonen (1900-1986): Polític finlandès que va ser primer ministre i president de Finlàndia. Artífex de la política de neutralitat de Finlàndia enfront dels dos blocs (OTAN i Pacte de Varsòvia) durant la guerra freda.

Efter allt

*Viker en papperslapp
Och ser att det snöar;
Att himlen faller aska*

*Sommaren är alltid
Så långt borta
Och när den kommer
Märks den inte,
Innan det är för sent*

*Innan det är för sent
Bör man skriva ner
Allt viktigt, allt
Som bör sägas*

*Hjärnan slumrar,
Håller hårt i sina
Hemligheter.*

Després de tot

Doblego un boci de paper,
Veig que neva
Cau cendra del cel

L'estiu és sempre
Tan lluny
I quan arriba
No es fa notar,
Fins que és massa tard.

Abans que sigui massa tard
Hom ha d'anotar
Totes les coses importants, tot
El que s'hauria de dir

El cervell dormita,
Manté fort
Els seus secrets

Traducció d'**Albert Herranz** del poema "Efter allt", del llibre *Elektrisk matlagning* (2007) i de "Fakta om Finland: I", del bloc de poesia *Ekströmska Dagsedlar för 2009* (<http://tomasklas.wordpress.com/>), de **Tomas Ekström**

Escultura de **Miquel Blay**
foto: Joan (Olot, juny 2009)

Dues notes sobre Pietro Civitareale

PIETRO CIVITAREALE va néixer el 1934 a Vittorito (L'Aquila, Itàlia). Per raons laborals, a partir de l'any 1962, passa a viure primer a Alessandria i després a Florència on resideix. Com a poeta, ha escrit una desena de llibres en llengua italiana i en dialectes. Podem destacar, entre d'altres: *Un'altra vita*, 1968, *Un mondo di essere*, 1983, *Come nu suonne*, 1984, *Il fumo degli anni*, 1989, *Solitudine delle parole*, 1995, *Le miele de ju nmierne*, 1998, *Ombre diseguate*, 2001 i *Mitografie e altro*, 2008. En llengua catalana, hi ha una excel·lent antologia titulada *Metamorfosi del silenci* a cura d'Antoni Clapés publicada dins la col·lecció «Jardins de Samarcanda» l'any 2001. És remarcable la seva tasca com assagista d'autors tan diversos com Bettochi, Fortini, Montale, Luzi, Joyce, Beckett, Grass, Musil, Pessoa, Lorca... Com a traductor, destaca la seva versió de Pessoa titulada *L'enigma e le maschere* (1993 i 1996) i una traducció parcial, les *Novelle esemplari* de Cervantes. També cal esmentar la seva activitat com a narrador en les seves *Vecchie storie* (2002) i *Altre storie* (2009) basades en temes del seu Abruzzo nadiu. Ha estat, endemés, curador de l'antologia de poetes italians contemporanis *La narración del desengaño* (Zaragoza-Madrid, 1984) i de l'antologia *Cile, l'antologia della resistenza e dell'esilio* (Firenze, 1985). També ha realitzat diversos estudis i una antologia en dialecte romagnolo. Ha guanyat nombrosos premis, entre els que destaca el Premio Internazionale «Pisa-Ultimo Novecento 1980». La seva obra ha estat traduïda a nombrosos idiomes i és col·laborador habitual en revistes italianes i estrangeres. Els poemes que intentam traduir pertanyen al seu darrer poemari *Mitografie e altro* publicat per Raffaelli editore i que hem conegut gràcies al poeta Antoni Clapés

Lluís Servera Sitjar

*Il mattino ha lanciato un fresco grido
e l'amore ha posato
su di noi una mano chiara.*

*Come uccelli le nostre parole
migrano sulle alture
dove silenzioso il tempo si nasconde.*

*Scolorarsi a vicenda
per entrare nel folto dell'inverno
con i suoi fiori di cristallo,
con l'infanzia annebbiata negli occhi del sonno,
il bianco che ci separa dal resto del mondo.*

* * *

*Di che parlare se non dei tentativi
andati a vuoto, di ciò che le parole
non hanno saputo dire?*

*Dura è la penetrazione
delle cose, sbiadita nella mente
la presenza del mondo.*

*L'inverno cresce nel vento,
che spolvera i muri,
nella corsa delle nubi
che sbiancano il cielo.*

*Entreremo nel nulla
come chi sta nel cuore del sonno
e s'appresta a tacere per sempre.*

El matí ha llançat un crit recent
i l'amor ha plantat
en nosaltres una mà clara.

Com ocells les nostres paraules
parteixen cap a les altures
on el temps s'amaga silencios.

S'empal·lideixen plegades
per endinsar-se en l'espessor de l'hivern
amb les seves flors de cristall,
amb la seva infantesa emboirada en els ulls del somni,
la puresa que ens separa de la resta del món.

* * *

De què parlar sinó de temptatives
encaminades al buit, d'això que les paraules
no han sabut dir?

Dura és la penetració
de les coses, esbocinada dins la ment
la presència del món.

L'hivern creix en el vent
que espolsa els murs,
en la cursa dels níguls
que blanquegen el cel.

Entrarem en el no-res
com qui està en el cor del somni
i s'avé a callar per a sempre.

Cala Gamba, fotografia de Maria Rosa Llabrés

Gràcia i Justícia

Al club hi havia un soci que en altre temps havia estat guardabosc, professió per la qual tenia gran respecte i que li infonia una dignitat comparable a la d'un canonge. Els vespres es dedicava a llegir una vella novel·la d'aquelles per entregues, i sentia pel protagonista, un bandit generós, una enorme admiració, ja que el creia un personatge real. Ell també posseïa un caràcter d'home cabal, noble i justicier.

Solia pescar amb un gànguil la gamba que emprava com a esquer del volantí. Se n'anava a dormir prest, i en pondre's la lluna, es prenia una xocolata fosa amb pa i es feia a la mar. Quan tornava, encara era de nit, i després de penjar el viver d'espert a un costat de la barca, procurant que quedàs ben submergit perquè la gamba es conservàs fresca i viva, se'n tornava a ca seva i es colgava una estona més.

Una vegada, quan es disposava a pescar, notà que li faltava gamba. No digué res a ningú, però va observar que la mala passada es repetia cada vegada que sortia a arrossegar el gànguil.

Una nit, de tornada de la mar, en lloc d'anar-se'n a ca seva es va ajeure en el fons del bot. Es tancà davall les comportes de la coberta i es va posar a l'aguait, amb un fil de cosir fermat al viver per un extrem, i a la seva monyeca, per l'altre. Passat un

temps, va sentir passes damunt coberta i va notar a la mà estirades del fil. Esperà un temps per sorprendre el lladre *in fraganti* i va sortir de sobte entre el soroll de les comportes. El pescador era un home corpulent i de força descomunal; agafant el lladre per les solapes, l'aixecà en sopols fins a l'altura del nas. Amb veu reposada xiuxiuejà quasi a l'orella de l'espantat desvalisador de viviers:

- No et faré mal, però no tornis mai més a prendre'm gamba.

Després, i com a prova del delictes, li va arrabassar una butxaca de la jaqueta i se la va estovar.

- Així no em podràs dir mai que no vares ésser tu.

- I si es canvia de jaqueta? - li vaig demanar quan m'ho contava.

- El pobre només en té una - em va respondre amb expressió fosca

Jaume Ripoll

Del llibre de relats *Cala Gamba Sur-Mer*, que recentment ha estat publicat per Can Sifre

Fem pinya

TELEVISIONS EN CATALÀ A TOT EL TERRITORI LINGÜÍSTIC

Com sabeu aviat arribarà la TDT que permetrà la recepció de més canals de televisió. Curiosament, l'arribada d'aquesta tècnica en lloc de proporcionar que les principals televisions en català es vegin a tot el territori lingüístic farà que cada cop quedin més empentides i sense possibilitat d'anar més lluny de l'àmbit autonòmic o local.

En efecte, ja sabem que la reciprocitat en la recepció de canals entre Catalunya i el País Valencià és gairebé impossible en aquests moments. A Catalunya del Nord tallen les televisions del Principat. Els acords entre Catalunya i les Balears seran de mínims i de la Franja de Ponent no se n'ocupa gairebé ningú.

Davant d'aquest panorama cal reaccionar ràpidament. En els pròxims mesos ens hi juguem molt.

Necessitem un espai televisiu propi en català si no volem ser un poble i una llengua residual.

És per això que XARXA DE CONSUMIDORS AMB LLENGUA engega aquesta campanya, tot esperant la vostra col·laboració. Es tracta d'enviar una carta al ministre d'Indústria, Turisme i Comerç d'Espanya perquè ell en té la clau tècnica. D'altra banda, creiem que l'Estat ha de prendre cartes en aquest tema de les televisions en català i que no s'ha de deixar tot només a mans de les autonomies.

Si us plau, entreu a:

<http://www.indexcat.cat/somdeumilions/campanya.htm>

Seguiu-ne les instruccions i envieu-la.

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol **Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!**

Passeig de Marratxi, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

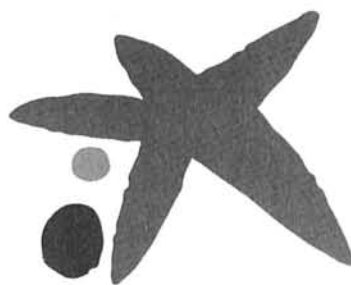
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639-954223

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció - que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai - hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà de signar, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, d. p. 07011, Mallorca, Balears.

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

"la Caixa"

**235 Oficines
al seu servici**

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici*

TOMEU VIDAL PIZÀ / L'entrevista

BARTOMEU VIDAL PIZÀ neix a Palma l'any 1975. Cursa estudis de Magisteri durant els anys 1993-1996 i tot d'una comença a exercir la docència. L'any 1999, queda finalista al I Certamen de Relats Curts del Setmanari «Dijous» d'Inca, amb el relat *El mestre de les paraules*, i, poc després, guanya el premi «Guillem Cifre de Colonya» de Literatura infantil i juvenil, amb la seva primera novel·la *Això era una era*. El 2002, publica la segona novel·la juvenil, *Què veus, Xuti?*, a més de guanyar el IV Certamen literari Sant Blai, amb el relat *L'apostolat d'un pagès*. El 2003, li concedeixen el II Premi Casa Museu Llorenç Villalonga, per la biografia de Mossèn Antoni Maria Alcover, titulada *Una vida d'Era i no era. Mossèn Alcover* publicada per l'editorial Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Amb les obres de teatre: *L'Amo dels Ocells* (III Premi de Teatre Infantil Vila de Massamagrell, 2005), *Mossèn Alcover i el Bon Jesús* (IV Premi «Guillem d'Efak» de textos de teatre infantil i juvenil, 2006) i *Les rialles perdudes del príncep* (I Premi Bell Lloc de Sant Pere de Ribes 2009) s'està convertint per mèrits propis en un dels referents contemporanis de l'art escènic de Mallorca

- *Què has sentit en estrenar per primer cop una obra al Teatre Principal?*

Cada vegada que aconseguisc una cosa, sigui la que sigui, em sent molt satisfet. És un reconeixement al treball i una mostra que allò en què has cregut i a què has dedicat esforços i temps, molt de temps, ha estat acceptat i ha agradat. L'obra *Mossèn Alcover i el Bon Jesús*, ja va obtenir el Premi «Guillem d'Efak» de textos teatrals, la qual cosa em complagué enormement, i el fet d'aconseguir que s'estiguí representant a diversos teatres de Mallorca amb tant d'èxit, ha estat per a mi una cosa impensable.

La companyia Contarelles ha portat a terme l'adaptació de l'obra, i cal destacar la dedicació tant dels actors, als quals se'ls ha de reconèixer la professionalitat, com la del director, n'Antoni Rosselló, que ha captat plenament el sentit de l'obra i li ha tret molt de suc amb una escenografia bàsica, com la d'en Jaume Gomila, de Sa Xerxa, que va moure cel i terra perquè l'obra es pogués veure a damunt els escenaris.

Va ser estrenada a la Fira de teatre infantil i juvenil de

Vilafranca, amb el títol *N'Alcover i les tres penyores*, l'octubre passat, i de llavors ençà no s'ha aturat de girar per l'Illa. S'ha representat a Manacor, Binissalem, Sant Joan, Costitx... i el mes de febrer es varen fer funcions escolars al Teatre Principal de Palma. Certament, emociona escoltar en boca d'uns magnífics actors allò que has pensat en solitari i que has escrit sense saber-ne el seu destí.

Malauradament, no tot el que un escriu arriba a bon port. Tanmateix, el més commovedor són les mamballetes del públic al final de la representació. Són la millor recompensa.

- *Amb quina finalitat l'escriures?*

Mossèn Alcover i el Bon Jesús, estrenada amb el títol de *N'Alcover i les tres penyores*, és una manera d'acostar als joves la figura del canonge. Però es fa d'una manera molt lúdica i gens al·lisonadora. En cap moment l'espectador se sent com en una escola rebent una classe de literatura. Realment veu una rondalla on el protagonista, que és mossèn Alcover, ha de trobar les tres penyores que li proposa el Bon Jesús,

per aconseguir allò que desitja. Les tres penyores, que en un principi no tenen a veure res amb n'Alcover, resultaran ser tres mèrits importants que aconseguí en vida. D'aquesta manera, entre rialles, ja que l'obra és molt humorística i irònica, es dona a conèixer una figura cabdal de la nostra cultura.

- *També has escrit una biografia de Mossèn Alcover: «Una vida d'Era i no era. Mossèn Alcover». Per què t'ha impactat tant aquest personatge?*

Ben segur que m'ha impactat perquè el conec, com m'impactarien tantes altres personalitats de qualsevol camp, des de pintors a filòsofs. Mossèn Alcover, com tots els genis, va ser una persona esforçada, treballadora, constant, gens indiferent a les misèries del seu temps. Tenia unes conviccions clares i va lluitar fermament i de manera quasi obsessiva per dur a terme un ampli projecte. La seva obra va molt més enllà de l'*Aplec de Rondaies* i del *Diccionari català-valencià-balear*. Dins l'Església com a vicari general, va portar una activitat frenètica, sempre amb una gran quantitat de fronts oberts.

No restava passiu davant res, i el seu tarannà marcava els qui tenia davant. És cert que li va faltar mà esquerra en algunes ocasions, la qual cosa el perjudicà, però el seu deixeble, Francesc de B. Moll, va aportar la temperància que li mancava. Avui falten alguns "mossèn Alcover" que parlin clar i es deixin de retòrica i de paraules buides. Quan un mira els informatius o circula pel món, s'adona que moltes persones que ocupen càrrecs importants són uns mentiders i que han arribat amunt perquè han sabut i volgut acostar-se a qui els podien proporcionar poder.

he estat premiat en les tres ocasions en què ho he fet.

Em sent més còmode escrivint teatre que novel·la, si bé és cert que he de confessar que la complexitat -per dir-ho d'alguna manera- del món editorial, m'ha desanimat una mica. Els criteris dels editors de vegades són difícils d'entendre per als autors.

- Has deixat ja de banda l'escriptura adreçada als més joves?

De cap manera. De fet, totes les obres de teatre són juvenils i tenc obres de narrativa escrites que esper que un dia veuram la llum.

tor com de mestre, què diries a aquells que s'oposen amb fermesa a la literatura infantil i juvenil?

Que tenen molt poc coneixement de la matèria i que són profundament ignorants. Igualment que un infant no sap conduir un cotxe, no sap llegir una novel·la per a adults. És bo que comencin colcant en bicicleta, així com llegint llibres amb un llenguatge i un missatge adaptats a ells. Els qui s'hi oposen, el que realment fan és menystenir la literatura per a adults. La bona literatura, em refereixo.

- Començares escrivint novel·la juvenil, però últimament has publicat diverses obres de teatre... A què es deu aquest canvi?

A l'escola on exercisc de mestre duc un grup de teatre i cada any muntam una obra que estrenam al Teatre Municipal, dins el marc de la Mostra de Teatre Escolar promoguda per l'Ajuntament de Palma. Això m'obliga a cercar un text, i cada any, menys un, m'he decidit a escriure'l jo. Després l'adapt, solc ampliar-lo i l'envi a algun premi, amb tanta de sort que

- Després d'«Això era una era» i «Què veus, Xuti?», què vendrà?

Probablement alguna nova obra de teatre i, qui sap? Tanmateix, la darrera paraula la tenen els editors. El que és segur que no faré -almenys de manera conscient- serà traïr els meus principis i escriure un xurret comercial només pel fet de publicar. A més, no crec que en sabés. Cadascú escriu allò que duu dedins.

- Des del vessant tant d'escrip-

- Quan hem d'esperar la teva primera novel·la per a adults?

Alguns llibres meus encara inèdits han estat rebutjats per acostar-se massa a la literatura per a adults. Són incompatibles uns personatges massa infantils amb un text massa difícil per als nins. Una directora editorial em va recomanar que m'hi llençàs, a escriure una novel·la per a adults, però s'han de tenir ganes i temps. Potser arribarà el dia que em senti necessitat d'escriure una història per a gent gran. De totes maneres,

els llibres amb què més he gaudit han estat novel·les per a joves. M'agrada veure com se les enginya un autor per explicar una gran idea amb un llenguatge i recursos limitats.

- I un llibre de poemes?

De moment, hauria de ser de mètrica lliure, tot i que veig que s'usa molt. També s'hi aixoplugua, rere aquest tipus de poesia, molta gent que és incapaç de fer res més, com molts de pintors poc hàbils s'amaguen rere l'abstracció. Això no vol dir que no hi hagi pintors abstractes extraordinaris i poetes digue'm-ne lliures amb molta qualitat i capaços de comunicar l'inexplicable.

- Per què és tan important, per a tu, la literatura?

M'és important com tantes altres coses; també és important, per a mi, arreglar el jardí, passar el tractor o jugar amb na Francina, la

BARTOMEU VIDAL PIZÀ

ne a les escoles si al carrer no es fa necessari el seu ús. Diria, fins i tot, que és contraproductiu. Si ensenyem el i en català i al carrer es parla en castellà, que és la realitat

passen a un segon terme. Quan veig als informatius moltes coses per les quals es manifesta la gent, em fa pena. Si tenguessin problemes de veres, no sortirien al carrer a perdre temps pegant crits.

- Ara que acabes de ser pare, com creus que és la millor manera de fer entrar la teva filla dins l'univers impossible de les paraules, contades i escrites?

Tampoc no m'obsessiona. Intentaré que llegeixi llibres, és clar. Però em preocuparà molt més que aprengui a llegir a les fulles dels arbres i que sàpiga interpretar els signes del temps. Hi ha grans lectors, erudits, que quan parlen miren no se sap ben bé on. És important que, per damunt de tot, se sàpiguen llegir les mirades de les persones, com els nostres padrins o repadrins, que a penes sabien escriure. És un mèrit que se'ls ha de reconèixer la capacitat que tenien per saber-se

“És important que, per damunt de tot, se sàpiguen llegir les mirades de les persones”

filla que tinguérem amb la meva dona ara fa poc més d'un any. La literatura no és imprescindible, com diuen alguns. Simplement, ajuda a ser feliç a qui els agrada llegir. Amb les noves tecnologies hi ha maneres molt més ràpides i senzilles d'arribar al coneixement. Anar al cine també ho consider molt important, així com relacionar-se amb les persones per alguna cosa més que per treure'n un rèdit.

- La situació de la llengua catalana, té remei?

No serveix per a res ensenyar-

que avui vivim, estam formant analfabets. Crec en l'ensenyament en català i en som un fervent defensor a la pràctica, però cal normalitzar-ne l'ús, i no només això: cal facilitar-lo i fomentar-lo.

- Quin és el nostre destí?

És molt mal de fer parlar de canviar el destí d'una minoria en un món globalitzat com el nostre. I ara que estam en temps de crisi, la finalitat prioritària de molta gent és trobar doblers per alimentar la seva família. Quan no es té res per portar-se a la boca, molts temes

feliços amb uns recursos més que limitats. El primer que s'ha d'ensenyar a un fill és la importància de riure. Si aprèn a sentir-se bé sense gaires motius, serà capaç de qualsevol cosa a la vida.

Text inèdit i fotografies de
Josep Pizà i Vidal

JOSEP PIZÀ I VIDAL (1976) treballa de mestre en una escola de Palma. L'any 2001, fou finalista del V premi de narrativa «Tinet», en els Premis Literaris Ciutat de Tarragona, amb el relat *Gleves de sang que queien*, que aparegué en l'obra col·lectiva *El flegmó*; aquell mateix any també va ser finalista -amb *El somni més bell*, encara inèdit- dels premis de narrativa infantil i juvenil «Empar de Lanuza». Entre el 2003 i el 2005, va organitzar a la Universitat de les Illes Balears diverses taules rodones d'escriptors, recitals poètics, lectures col·lectives, etc. Josep Pizà participa en l'actual fornada poètica en català i forma part del consell de redacció de *S'Esclop. Quadern cultural* i, l'any 2005, fou finalista en el premi «Miquel Àngel Riera» amb el poemari *El cobejat equilibri d'un flamenc* (publicat el 2006 per la Fundació «Sa Nostra» dins la col·lecció «El turó»)

Publicat dins la L'Argentera - lírica (El drac de tres caps), Edicions Can Sifre, Palma, 2009, [col·lecció dirigida per Enric Ribes i Mari], amb pròleg d'Antoni Serra titulat *Els salts quàntics (poètics) de Josep Pizà*

Coiot!, que infantes sense enginy els patíbuls oscil·lants de la mudesa complaguda, i no prens en consideració els imants de l'infortuni que saquegen les salzerades socarrimades de la vanitat, que a la cavorca t'alimentes d'arguments asistòtics per argüir raonadament, aristotèlicament, en contra de les propostes codificades adherides a la convalescència de la criosfera, i no perboques la suor desvergonyida que envaïx els dominis de la solitud dins el càntir ridícul del destí, que esborres la follia dels teus llavis carregats de temptacions, de balconades buides, d'esperances perdudes, de somnis que es suïcidaren dins el luxe aliè de les misèries pròpies, i no agranes amb l'escombra convidada els rellotges de la intemporalitat que repiquen, endormiscats, entre els llençols que juguen amb el somni, la realitat, la mirada, l'horitzó i un poema, una estrofa, un vers, un sol vers indestructible, tal vegada la teva espècie marina caducarà la setmana vinent, i et sentiràs sol, abandonat a l'albir de la biologia capriciosa d'un ecosistema infectat.

*****

D'amagat de mi mateix, he vingut al territori dels espectres per comerciar amb ocells de rapinya. Ells, m'han assegurat que els búfals marins són a prop, però encara no n'he sentit l'alè salvatge. Un eixam de corcs invisibles ha intuït l'agitació dels meus budells i el meu rigor desenfocat, quasi espartà. El saig dels corcs acaba d'esmunyir-se entre les boires trèmules de la ciutadella per devastar el miratge poruc de tots els oblits possibles. Potser la tàctica del seu univers s'assembla més a la d'una mosca que xoca obsessivament contra un espill hieràtic que no pas a un afany quimèric de buscar llum entre tenebres. Les primeres floques d'hivern m'han fet perdre la selva i la por a la selva. El mateix diable ho ha trobat excessiu. Per fi, la fosca.

*****

El governall de la foscúria no és el timó.
 El seu kayak no necessita governall.
 A l'hivernacle hodiern hissarem la bandera del kayak.
 L'holocaust de les banderes serà la víctima consumida.
 Macerarem les víctimes perquè tinguin bon gust.
 La maltempsada donarà gust a l'amanida.
 La foscúria donarà pas a la maltempsada.
 El governall de la foscúria és el timó.
 El seu kayak necessita, sens dubte, governall.
 A l'espíacle hodiern la bandera del kayak es farà muda.

Maria Antònia Massanet, fotografia de Marijo Ribas

MARIA ANTÒNIA MASSANET MAYOL (Artà, 1980) és llicenciada en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada per la Universitat de Barcelona (UB). Actualment està finalitzant el màster oficial de l'Institut Interuniversitari d'Estudis de Dones i Gènere (iEDG) en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania i és investigadora del Centre Dona i Literatura de la UB. Ha col·laborat a les revistes «Lluc» i «Lletra de dona» de la UB i ha publicat poemes a «Lectora» (UB), a «Líquids» (revista *online* de la Universitat de València) i a la revista *online* «Barcelona Review». El 2006, va guanyar l'Art Jove de poesia amb català amb el poemari *Disseccions emocionals* (Publicacions del Govern de les Illes Balears, 2006) i, recentment, ha guanyat el segon premi del IV Premi Universitari de Poesia «Narcís Comadira» de la UB. Ha estat antologada a *Eròtiques i despenitades* (Arola, 2008), *Evidències Cel·lulars* (Publicacions d'UAB, 2009) i a *El poder del cuerpo* (Castalia, de propera aparició). Ha realitzat diversos muntatges interdisciplinars de poesia, com ara *Disseccions emocionals* -presentat al Cool Days festival d'Artà- (2007) i a l'AMA -Festival de Pollença- (2008) i *Paraula de dona* -presentat al Teatre d'Artà- (2007) i ha col·laborat en diversos recitals col·lectius arreu dels Països Catalans.

<http://www.lossutdesiguelentamentsencarna.blogspot.com>

Poemes inèdits per a S'Esclop

suportant la ventada

ara que tinc la mordassa a la boca
i el somriure clos i la vista entelada
i que em bofego els peus
de tant arrossegar-los per les llambordes,
ara que sóc narradora omniscient
que tot ho sap i ho veu dels altres
però que tant lluny li queda
qualsevulla aproximació al sentit
de la pròpia existència,
ara que quant més muda més m'hi veig
- és cert que se't desenvolupen els sentits
s'agregen les pors i s'enlairen els delits
fins a encapotar el cel
d'aquest sobtat hivern
i fer caure la fina pluja del silenci -,
ara
és hora de posar-se l'abric
i adreçar-se cap a casa
tot obrint el paraigües.
Però al mig del carrer
davant meu
s'apareix la figura d'algú
que barrant-me el pas
em mostra que no té amb què aixoplugar-se
ni cames bastant fortes per partir a córrer.
Com els grans arbres al costat del canal
no queda sinó seguir d'empeus
suportant la ventada

gir del desig

qui sap de la taronja borda l'amargor
quan se la pensa rodona i dolça refulgir a dalt de l'arbre?
Res no fa anticipar el gir del desig
no és fins que la prens
la marques subtilment amb el ganivet
i li arrenques els flonjos rectangles de pell.
No és fins que separen els grills,
que sucosos s'ofereixen
en la prometença d'un embolcall de plaer.
No és fins que deixes caure
el primer tros dins la boca.
No és fins aleshores
que una reacció automàtica
et creua el paladar, et capgira l'estómac,
et fa venir una arcada.
I llences el fruit, abans tan anhelat,
al terra amb fàstic.
T'ho mires, ja de lluny,
sense cap penediment
instal·lant-se't en un somriure
la imatge votiva
d'un nou fruit més saborós

Maria Antònia Massanet

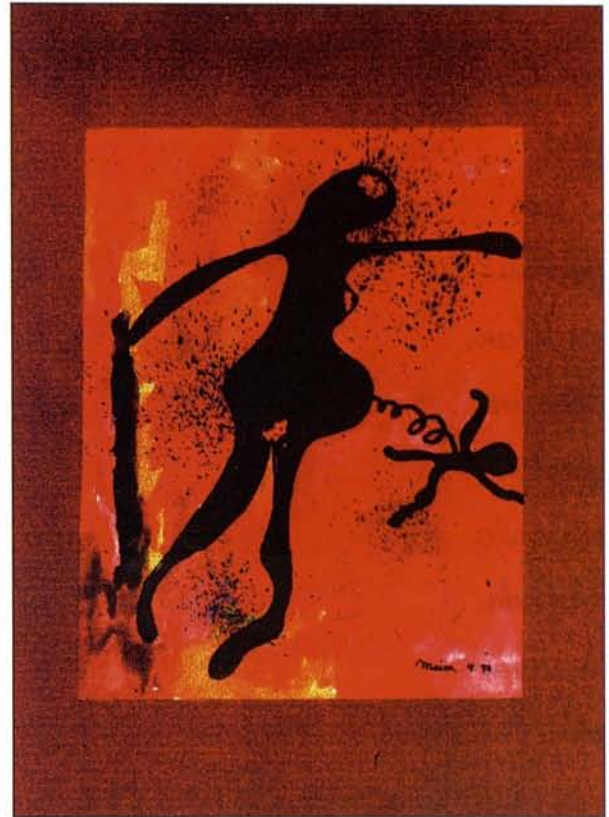
EL SECRET DE L'HEROÏNA

Amb un tro a l'esquena, descanses.
Has perdut el quest, tot camí, cada dreuera.
Et queda, emperò, una almosta d'esperança,
un petit tresor que dóna clor i llueix.

Esperes la tempesta.
Vols tastar el frec desesperat de la pluja
en el rostre descarnat pel treball i els dies,
vols sentir el calfred i el tremolor
en el cos tan insensible ara.

No et regira el llamp; no t'espanta la descàrrega.
Saps de la faramalla que envolta el temps,
de les runes obtingudes per mor de les batalles.

Preveus el desastre en menys d'una singlada
així que deixes passar entre les anques el renou eixordador
per fer creure al món que el teu poder,
són flatulències.

LES DONES

Les dones
enganxen el vent amb
l'ham de la
tendresa.

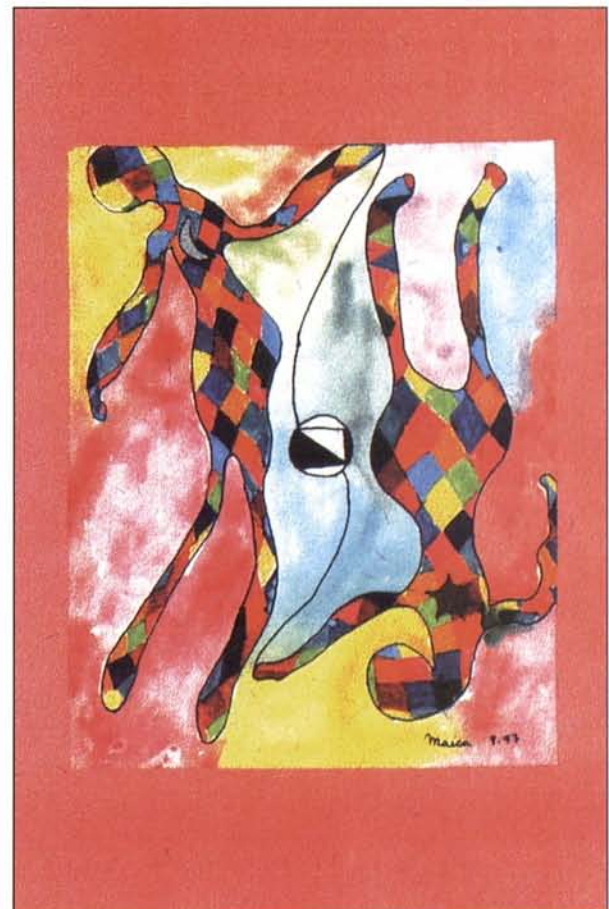
Les dones
naveguen núvols amb la
vela inflada
del sexe.

Les dones
escampen plomes dins
les goles afamades
dels homes que desconeixen.

Les dones
masteguen pedres perquè
els infants tastin la
duresa lítica.

Les dones
obeeixen veus dins
la fosca
obsedides pel secret de l'amor.

Les dones
floreixen alquímies per
oferir fruits prohibits
com escates d'una nova ànima.

Il·lustracions de Maica Caballero

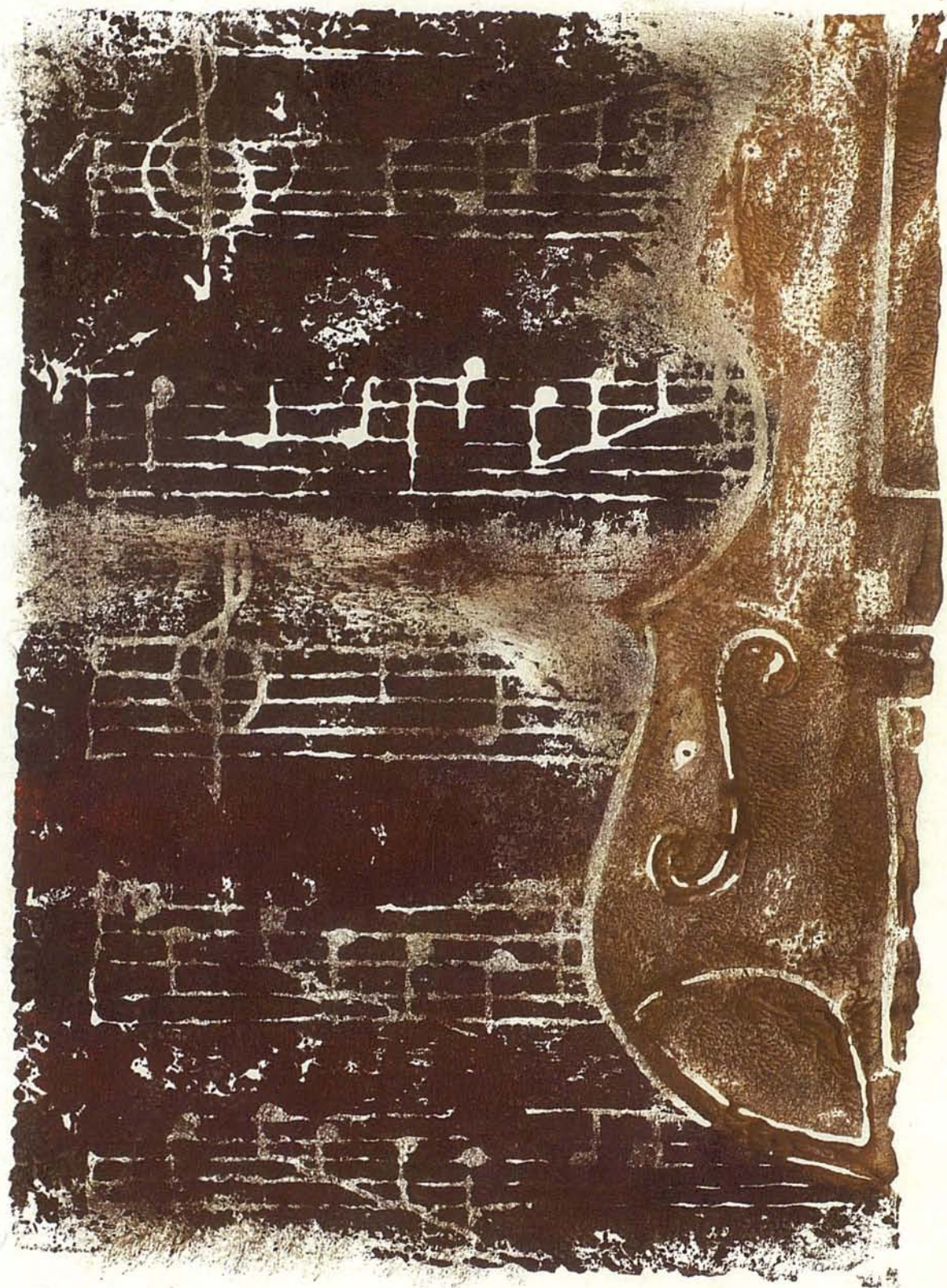

S'Esclop

Quadern cultural 45

Juliol - Agost 2009
II època, any VIII

1/10

f. Bonet

Francesc Bonet *S/T*, sèrie *Musica* (1/10, gravat, xilografia sobre paper)